

**Ўзбекистон
Республикаси
Коррупцияга қарши
курашиш агентлиги**

**Ўзбекистон
Республикаси
Хуқуқни муҳофаза
қилиш академияси**

**Ўзбекистон
Республикаси
Адлия вазирлиги**

**Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги
Қонунини қўллаш жараёнида юзага келиши мумкин
бўлган муаммоларни бартараф этиш чоралари**

У С Л У Б И Й Қ Ў Л Л А Н М А

ТАШКЕНТ–2024 йил

КИРИШ СЎЗИ

Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуни 2024 йил 5 июнда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан имзоланиши давлат ташкилотлари фаолиятида уруғ-аймоқчилик, таниш-билишчилик каби иллатларига чек қўйишга ҳуқуқий асос бўлди.

“Манфаатлар тўқнашуви” хизмат бурчи билан шахсининг шахсий манфаатлари ўртасидаги зиддиятни ўз ичига олади. Агар манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари аниқланмаса ва тўғри бошқарилмаса, улар ташкилотларнинг яхлитлигига жиддий таҳдид солиши, давлат ва хусусий секторда коррупциянинг авж олишига олиб келиши мумкин. Манфаатлар тўқнашуви бутун дунёда жамоатчиликни ташвишга соладиган асосий муаммога айланди. Бундан ташқари, бизнес ва нотижорат секторлари билан тобора кўпроқ ҳамкорлик қилаётган давлат сектори мансабдор шахсларнинг шахсий манфаатлари ва уларнинг хизмат (лавозим) мажбуриятлари ўртасидаги зиддиятнинг янги шакллари юзага келтирмоқда. Коррупцияга қарши курашиши механизмлари ишламай, манфаатлар тўқнашуви коррупцияга айланса, давлат ҳокимияти институтларининг обрўси синовдан ўтказилади ва уларга нисбатан ишончсизлик кучаяди. Хусусий секторда ҳам корпоратив бошқарувдаги камчиликларнинг асосий сабаби сифатида манфаатлар тўқнашуви аниқланган.

Шундан келиб чиқиб, манфаатларни тақиқлаб бўлмасда, уларни тўғри бошқариш кераклиги ҳар бир инсоннинг манфаатлари борлигини тушуниш ва тан олиш муҳим ҳисобланиб, кучли ва консолидацияланган тизимида манфаатлар тўқнашуви ҳолатларига йўл қўймаслик ва уларни самарали бошқариш демократик ютуқларни ҳимоя қилишнинг калити ҳисобланади.

Қабул қилинган Қонунда юқоридаги мақсадлар мужассам бўлиб, бу ўз навбатида биринчи навбатда унинг тушунчасида акс этганини кўришимиз мумкин. Яъни, Қонун билан “манфаатлар тўқнашуви” тушунчасига аниқ тариф берилиб, бунинг натижасида шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳолатларнинг олдини олиш бўйича чекловлар белгиланди.

Шунингдек, шахснинг шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазиятларни тартибга солиш қоидалари белгилаб берилди.

Ўз навбатида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуни ижросини

самарали ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида” 2024 йил 5 июндаги ПҚ–210-сон қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг «Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида»ги Қонуни ижросини ташкил этиш ишларини мувофиқлаштириш бўйича республика идоралараро комиссияси томонидан қуйидаги ишлар амалга ошириш белгиланди:

давлат органлари ва ташкилотларида манфаатлар тўқнашувини аниқлаш механизмларини самарали жорий этиш имкониятларини таҳлил қилиш;

давлат органлари ва ташкилотларида манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлувчи ҳолатларни ўрганиш, уларни бартараф этиш бўйича қонунчиликка мувофиқ бўлган чораларнинг кўрилишида ягона амалиётни шакллантириш;

давлат органлари ва ташкилотларининг ахборот тизимлари, савдо платформалари ва бошқа дастурий таъминотлари Қонун билан белгиланган талабларга мувофиқ такомиллаштирилишини таъминлаш;

коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи давлат органларининг манфаатлар тўқнашуви ҳолатларини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда ҳамкорлигини ривожлантириш чораларини кўриш;

жамиятда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш ва уни бартараф этиш бўйича ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга доир чора-тадбирлар ишлаб чиқилиши ҳамда амалга оширилишини ташкил этиш.

Манфаатлар тўқнашуви вазиятлари давлат органлари ва ташкилотларининг кўплаб муносабатларида вужудга келаётганлигини инобатга олган ҳолда, уларни аниқлаш ва тартибга солиш ҳар бир давлат ташкилоти раҳбарининг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади.

Ўз навбатида, кўплаб манфаатлар тўқнашуви вазиятлари қонунчилик ҳужжатларида аниқ тартибга солинган бўлсада, айрим муносабатларда вужудга келиши мумкин бўлган мазкур вазиятларни тартибга солиш учун Қонунда белгиланган тартибга амал қилинишини тақозо этади.

Мазкур қоидаларни амалга татбиқ этиш учун барча давлат органлари ва ташкилотларига манфаатлар тўқнашувига оид қоидаларга риоя қилиш мажбурияти юкланмоқда.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, ушбу ўқув қўлланмада манфаатлар тўқнашувига оид қоидаларни қандай амал қилиш ва улар бўйича услубий тавсиялар манфаатлар тўқнашуви бўйича муаммоли вазиятлар ва саволларга жавоблар шаклида кўрсатиб берилган.

1-боб. Манфаатлар тўқнашувини бошқаришнинг умумий қоидалари

§1. Манфаатлар тўқнашуви тушунчаси

Манфаатлар тўқнашуви тушунчасига берилган таърифда ходим томонидан ўз хизмат вазифасини бажаришда шахсий манфаатдорлигини бошқа шахсларнинг манфаатларидан устун қўйган ҳолда қарор қабул қилиш ёки ушбу жараёнда иштирок этиш вазиятларига ўрғу берилган.

Ўз навбатида, Қонунда мазкур вазиятларнинг **икки тури** (мавжуд, ва эҳтимолий) тўғрисида аниқ қоида ва талаблар кўрсатиб ўтилган.

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви бу ходимнинг ўз хизмат вазифаларини бажариш чоғида вужудга келаётган манфаатлар тўқнашуви бўлиб, ходим ушбу мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида бевосита

рахбарига хабар бериши лозим.

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви бу ходимнинг ўз хизмат вазифаларини бажариш жоғида вужудга келиши мумкин бўлган манфаатлар тўқнашуви бўлиб, ходим ушбу эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисида ишга қабул қилинганда, ҳар йил бир мартаба ва бошқа лавозимга тайинланганда махсус бўлинмага хабар бериши керак.

Шахсий манфаатдорлик давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ёхуд у билан алоқадор шахслар ушбу ходим томонидан бевосита ёки билвосита қарор қабул қилиниши ёки ходимнинг ушбу жараёнда бошқача тарзда иштирок этиши натижасида олиши мумкин бўлган ҳар қандай наф ёки афзаллик деб тушунилади.

§2. “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуннинг амал қилиш доираси

Қонунинг 1-моддасида ушбу Қонуннинг амал қилиши давлат органларига ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларига, давлат муассасаларига, давлат унитар корхоналарига, давлат мақсадли жамғармаларига, шунингдек устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятларига нисбатан татбиқ этилиши белгиланган бўлиб, Қонунда белгиланган чеклов ва қоидалар тўлиқ қўлланилади.

Ўз навбатида, юқорида кўрсатиб ўтилган ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсларга ҳамда ушбу юридик шахсларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсларга нисбатан фақат уларнинг давлат харидлари соҳасидаги муносабатларига татбиқ этилади.

Мазкур ташкилотларда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш, тартибга солиш ҳамда унинг ҳуқуқий оқибатлари бўйича ишларни ташкил этишда махсус бўлинма, яъни коррупцияга қарши ички назорат тузилмалари, кадрлар билан ишлаш бўлинмалари ҳамда ташкилотнинг одоб-ахлоқ комиссияси асосий вазифаларни амалаг оширади.

Ўз навбатида, ташкилот раҳбари Қонунда ташкилот ва махсус бўлинмага юклатилган вазифаларни юқорида кўрсатиб ўтилган таркибий бўлинмалар ўртасида тўғри вазифалар тақсимотини белгилаб бериши зарур.

давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар

- давлат органларига ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларига, давлат муассасаларига, давлат унитар корхоналарига, давлат мақсадли жамғармаларига, шунингдек устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятлари.

давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар таъсисчиси ҳисобланадиган акциядорлик ва маъсулияти чекланган жамиятлар - корпоратив буюртмачилар.

- ўз устав фондида (устав капиталида) давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар.

Акциядорлик ва маъсулияти чекланган жамиятлари таъсисчиси ҳисобланадиган юридик шахслар - - корпоратив буюртмачилар.

- ўз устав фондида (устав капиталида) акциядорлик ва маъсулияти чекланган жамиятларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсларга нисбатан фақат уларнинг давлат харидлари соҳасидаги муносабатларига татбиқ этилади.

Ходим манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш чоғида қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- махсус бўлинмага маслаҳат сўраб мурожаат этиш;

Эслатма!

Коррупцияга қарши ички назорат тузилмалари фаолияти тўғрисидаги намунавий низомнинг 12-бандига мувофиқ коррупцияга қарши ички назорат тузилмалари ўзига юклатилган вазифаларга мувофиқ қуйидаги функцияларни амалга оширади: **ташкилот ходимларига коррупцияга қарши курашиш масалалари бўйича тушунтириш ва тавсиялар беради.**

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда кўрсатилиши керак бўлган маълумотлардан ташқари қўшимча маълумотларни электрон ёки ёзма шаклда тақдим этиш.

Бунда, ходим томонидан ўзи манфаатлар тўқнашуви сифатида баҳолайдиган бошқа вазиятларни ҳам кўрсатиб ўтиши мумкин. Ўз навбатида, бундай ҳатти-ҳаракатлар билан ўрнатилган қўрсатилган ходимларни йил якуни бўйича рағбатлантириш чоралари кўрилиши мумкин.

Ходим манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш чоғида қуйидаги **мажбуриятларга эга:**

➤ ўз лавозим мажбуриятларини ёки хизмат ваколатларини виждонан бажариши ва уларнинг бажарилишига таъсир кўрсатадиган ёки таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ўз шахсий манфаатлари билан боғлиқ ҳар қандай ҳаракатлардан ўзини тийиши;

➤ лавозим мажбуриятларини ёки хизмат ваколатларини бажариш чоғида манфаатлар тўқнашувига олиб келадиган ёки олиб келиши мумкин бўлган шахсий манфаатдорликка йўл қўймаслиги;

➤ мавжуд манфаатлар тўқнашуви юзага келган тақдирда, ўз иш юритувидаги ҳужжатлар бўйича қарор қабул қилингунига қадар ўзининг бевосита раҳбарини (ташкилот раҳбари — юқори турувчи раҳбарни) ёки махсус бўлинмани хабардор қилиши;

Ёдда тутинг!

Ҳар бир ходим мавжуд манфаатлар тўқнашувига дуч келганида қарор қабул қилишда иштирок этишмасдан туриб **манфаатлар тўқнашуви вазиятини тартибга солиш бўйича чораларини кўрилиши** лозим.

➤ ўзининг бевосита бўйсунувидаги ходимларни ёки бошқа ходимларни бевосита ёки билвосита ўзининг шахсий манфаатларини кўзловчи ҳаракатларга (ҳаракатсизликка) мажбурламаслиги;

Ёдда тутинг!

Ҳар бир ходим мавжуд манфаатлар тўқнашувига дуч келганида қарор қабул қилишда иштирок этишмасдан туриб **манфаатлар тўқнашуви вазиятини тартибга солиш бўйича чораларини кўрилиши** лозим.

➤ ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот назорати остидаги ташкилотдан ёки унинг таркибий бўлинмасидан ишга қабул қилиш тўғрисида таклифлар келиб тушганлиги ҳолати ҳақида бир иш куни ичида хабар бериши;

➤ бошқа ходимларга нисбатан ўзига маълум бўлган манфаатлар тўқнашуви ҳоллари тўғрисида хабар бериши;

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш мақсадида махсус бўлинманинг сўровига кўра маълумотлар тақдим этиши шарт.

Ходим қонунчиликка мувофиқ бошқа ҳуқуқларга эга бўлиши ва унинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Ходимга алоқадор шахслар мазкур ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот билан муносабатларга киришганда:

➤ манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш учун махсус бўлинмадан бепул маслаҳат олиш;

➤ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) ёки қарорлари устидан шикоят қилиш ҳуқуқига эга.

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига алоқадор шахслар мазкур ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот билан муносабатларга киришганда:

➤ шахсий манфаатларини кўзлаб манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги;

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни электрон ёки ёзма шаклда тўлдириши, унга била туриб ёлғон ва нотўғри маълумотларни киритмаслиги шарт.

Ёдда тутинг!

Алоқадор шахслар томонидан тақдим этиладиган декларациялар мурожаат билан бирга ташкилот томонидан кирим қилинада, тегишли таркибий бўлинма ходимларида манфаатлар тўқнашуви вазиятлари вужудга келиш эҳтимолий мавжуд бўлганида таркибий бўлинма раҳбари томонидан тартибга солиш чорасини кўради ва бу ҳақида махсус бўлинмани хабардор қилади.

Ходимга алоқадор шахслар томонидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда била туриб **ёлғон ёки нотўғри маълумотлар** тақдим этилганлиги ҳуқуқий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин.

Манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш мақсадида давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходим қўйидагиларга **ҳақли эмас**:

- хизмат мавқеини суистеъмол қилиш орқали шахсий наф олишга;
- манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги ахборотни

ошкор этиш чоғида маълумотларни яширишга ёхуд била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборот тақдим этишга;

- бири бошқасига бўйсунувчи ёки бири бошқасининг назоратидаги ташкилотларда ўриндошлик бўйича ишлашга, бундан қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар мустасно;

- тижорат ташкилотларининг таъсисчиси (акциядори, иштирокчиси) бўлишга, бундан акциядорлик жамиятларининг эркин муомалада бўлган акцияларининг ўн фоизгача эгалик қилиш ҳоллари мустасно;

Ёдда тутинг!

Давлат органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, давлат мақсадли жамғармаларининг ходимларига, давлат муассасаларининг ва давлат унитар корхоналарининг, ўз устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятларининг раҳбарлари тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши мумкин эмас.

(“Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонуннинг 4-моддаси давлат органларининг мансабдор шахслари, шунингдек тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши қонунчиликда ман этилган бошқа шахслар тадбиркорлик фаолияти субъектлари бўлиши мумкин эмас.)

- ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилотнинг назоратида бўлган тадбиркорлик фаолияти субъектининг акцияларига ёки устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларига эгалик қилишга,

шунингдек ушбу тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бошқарув органи аъзоси бўлишга, бундан Ўзбекистон Республикаси қонунларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорларида назарда тутилган ёки бу фаолият қонунчиликка мувофиқ лавозим мажбуриятлари ҳисобланадиган ҳоллар мустасно.

Ёдда тутинг!

Давлат органи ёки бошқа ташкилот назоратида бўлган тадбиркорлик фаолияти субъектларининг акцияларига ёки устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларига эгалик қилган ёхуд мазкур тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бошқарув органи аъзоси бўлган шахс мазкур давлат органида ёки бошқа ташкилотда ходим лавозимини эгаллаган ҳолларда, у қонунчиликда белгиланган тартибда ушбу акцияларни ёки улушларни бир ой ичида реализация қилиши, бошқарув органларининг аъзолигидан чиқиши керак.

➤ ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда ўзига тааллуқли бўлган ишларни кўриб чиқишда ёки ўзига алоқадор шахсларга тааллуқли бўлган ишларни кўриб чиқишда вакил сифатида иштирок этишга, агар у қонунчиликка мувофиқ қонуний вакил бўлмаса;

➤ ходим ёки унга алоқадор шахслар ушбу ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга оширгани ташкилотнинг мол-мулкини сотиб олишда ёки ижарага олишда ўзи иштирок этишга ҳақли эмас.

Ходим икки йил ичида охириги иш жойида ўзи бевосита ёки билвосита назоратни амалга оширган ташкилотлар ёки уларнинг таркибий бўлинмалари томонидан ишга ушбу ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга оширган ташкилотларнинг коррупцияга қарши назорат бўлинмаси вазифасини амалга оширувчи мансабдор шахсларнинг хулосасига асосан қабул қилинади.

Эслатма!

Ходим томонидан ўзи ёки бошқа шахслар орқали назорат қилган ташкилотга ишга ўтишининг сабаби махсус бўлинма томонидан ўрганиб чиқирилиши (яъни, бунда назоратни амалга ошириш жараёнида ходим ўз

манфаатларини кўзлаб ташкилотга ноҳолис текшириш ўтказганлик ҳолатларига аниқлик киритилиши лозим), шунингдек келажақда тахминий манфаатлар тўқнашуви вазиятларини тартибга солиш бўйича иш берувчи томонидан тегишли чораларни кўриш юзасидан хулоса махсус бўлинманинг мансабдор шахси томонидан берилиши лозим.

Ходими лавозим мажбуриятларининг ёки хизмат ваколатларининг ўзига хос хусусияти ҳисобга олинган ҳолда, унга нисбатан қонунчиликда белгиланган бошқа чекловлар қўлланилиши мумкин.

Ёдда тутинг!

«Назорат» деганда давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг тегишли ташкилот фаолиятини шахсан ёки ўзининг бўйсунувидаги шахс орқали текшириш ёхуд унга нисбатан қонунчиликда белгиланган ҳар қандай имтиёзларни (преференцияларни) қўллаш ёки уни ҳар қандай жавобгарликка тортиш (жавобгарликка тортиш бўйича ташаббус кўрсатиш) ёхуд унга лицензия ва рухсат этиш хусусиятига эга бошқа ҳужжатларни бериш (хабарномани қабул қилиш) ҳуқуқи тушунилади.

2-боб. Манфаатлар тўқнашувини бошқариш тартиб қоидалари

§1. Манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни давлат томонидан тартибга солиш

Қонун билан манфаатлар тўқнашувини тартибга солишда қуйидаги ташкилот ва бўлинмалар фаолиятини амалга ошириши белгиланган.

Коррупцияга қарши курашиш агентлиги

Давлат органлари ва бошқа ташкилотлар

Одоб-ахлоқ комиссиялари

Махсус бўлинмалар

Коррупцияга қарши курашиш агентлиги манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги **махсус ваколатли давлат органи** ҳисобланади.

✓ манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ахборотни ва материалларни давлат органларидан ёки бошқа ташкилотлардан сўраб олади ва ўрганади;

✓ давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштиради;

✓ давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги фаолиятини, шу жумладан жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари асосида ўрганади;

✓ манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳолатлар аниқланганда, битимни бекор қилиш, қарорни ҳамда бошқа ҳужжатни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида давлат органларига ёки бошқа ташкилотларга тақдимнома киритади ёхуд уларни ҳақиқий эмас деб топиш ҳақида судга даъво киритади;

✓ Манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестрининг, мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарноманинг ҳамда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациянинг намунавий шакллари тасдиқлайди;

✓ давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар учун манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича услубий тавсияларни эълон қилади;

✓ манфаатлар тўқнашуви натижасида фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг манфаатларига етказилган зарарнинг ўрни тўлиқ қопланишига эришилиши устидан назоратни амалга оширади;

✓ махсус бўлинмалар ходимларининг тизимли равишда малакасини оширишни, уларда тегишли кўникмаларни шакллантиришга қаратилган ўқитишни ташкил этади;

✓ маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этмаганлик билан боғлиқ маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида баённомани тузади ва уни кўриб чиқиш учун судга юборади.

Давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасида:

✓ ходимлар томонидан мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабардор қилиш тизимини ташкил этади;

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациянинг ва мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарноманинг белгиланган шаклини ўзининг расмий веб-сайтларига жойлаштиради;

✓ манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорларни белгиланган тартибда ўзгартиради ёки бекор қилади;

Ёдда тутинг!

Агарда махсус бўлинма томонидан манфаатлар тўқнашувига йўл қўйган ҳолда қабул қилинган қарор ёки битим аниқланган бўлса, ушбу вазият юзасидан қарорни ёки

битимни хизмат текшируви хулосаси натижаси бўйича қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда ўзгартиради ёки бекор қилиши мумкин. Агарда бунда, қабул қилинган қарор ёки тузилган битим бўйича иккинчи тараф фойда олмаган бўлса.

✓ манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда тузилган битимларни ўзгартиради ёки бекор қилади ёхуд бундай битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисида белгиланган тартибда судга даъволар билан мурожаат этади;

Ёдда тутинг!

Манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорлар ёки тузилган битимлар суд тартибида ҳақиқий эмас деб топилади.

Манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарор ёки тузилган битим ҳақиқий эмас деб топилган тақдирда, ушбу қарор қабул қилинганлиги ёки битим тузилганлиги натижасида олинган фойда битим бўйича олинган ҳамма нарсани қайтариб бериш тўғрисида талаб қўйилмаган ҳолда, суд тартибида давлат даромадига ўтказилади. Бунда ҳақиқий эмас деб топилган бундай битимнинг ижроси билан боғлиқ харажатларнинг ўрни манфаатлар тўқнашувига йўл қўйган шахснинг ҳисобидан қопланади.

Манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарор ёки тузилган битим ҳақиқий эмас деб топилганлиги натижасида жисмоний ёки юридик шахсларга, шу жумладан давлат органларига ёки бошқа ташкилотларга етказилган зарар давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг айбдор ходимларидан регресс тартибида ундириб олиниши мумкин.

“Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида” ги Қонуннинг 26-моддаси

✓ одоб-ахлоқ комиссияларининг ва махсус бўлинмаларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш бўйича фаолиятини ташкил этади;

✓ давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш бўйича ички идоравий тартибни белгилайди;

✓ аниқланган манфаатлар тўқнашуви бўйича хизмат текширувининг ҳолисона ташкил этилишини ва унинг натижалари одоб-ахлоқ комиссиялари томонидан кўриб чиқилишини таъминлайди;

✓ манфаатлар тўқнашувининг олдини олишда ўрнатилган бўлаётган ходимларни рағбатлантириш чораларини кўради;

✓ манфаатлар тўқнашуви натижасида фуқароларга, ташкилотларга, жамиятга ёки давлатга етказилган зарарнинг ўрни қопланишини таъминлаш,

шунингдек аҳолининг тегишли давлат органига ёки бошқа ташкилотга бўлган ишончини тиклаш чораларини кўради.

Одоб-ахлоқ комиссияси:

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходими томонидан ушбу Қонунда белгиланган талабларга риоя этилишини таъминлаш чораларини кўради;

✓ манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан кўрилаётган

чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) ҳақидаги масалаларни кўриб чиқади;

✓ мавжуд манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳоллар устидан коллегиял назоратни амалга оширади;

✓ ушбу Қонунда белгиланган талабларнинг давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимлари томонидан бузилишлари мавжудлиги (мавжуд эмаслиги) тўғрисида хизмат текшируви натижаларига кўра хулоса чиқаради;

✓ манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабар қилмаган, била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборот тақдим этган ёхуд бундай ахборотни яширган ходимни жавобгарликка тортиш ҳақида давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг раҳбарига таклиф киритади.

Махсус бўлинма:

✓ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими томонидан аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳоллари тўғрисидаги ахборотни умумлаштиради;

✓ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ушбу Қонун талабларини бузган

ходимига нисбатан хизмат текширувини ўтказади;

✓ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимлари ўртасида манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш юзасидан қонунчиликка мувофиқ тушунтириш ишларини амалга оширади;

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияларни, шунингдек мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарномани кўриб чиқади, уларнинг натижаларига кўра одоб-ахлоқ комиссиясига таклифлар киритади;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги хабарлари муносабати билан манфаатлар тўқнашуви мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги тўғрисида хулоса беради;

✓ давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳолларини таҳлил қилади ҳамда уларни тартибга солиш бўйича таклифларни ишлаб чиқади;

✓ давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда ушбу Қонун талабларига риоя этилиши ҳолати тўғрисидаги ҳар йилги ҳисоботларни тайёрлайди ҳамда ҳисоботлар унинг расмий веб-сайтига жойлаштирилишини таъминлайди.

Эслатма!

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича махсус бўлинма – давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари.

Шу сабабли, ушбу таркибий бўлинмалар ўртасида Қонундан келиб чиқиб вазифалар тақсимотини тегишинча амалга оширилиши лозим.

§2. Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабардор қилиш ва тартибга солиш тартиби

Қонун билан манфаатлар тўқнашуви ходимлар ва уларга алоқадор шахслар томонидан **хабар бериш тизими** белгиланди.

Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида **ходимлар:**

✓ мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабарнома.

Ходим ўз хизмат (меҳнат) фаолиятини амалга ошириладиган вазиятда вужудга келадиган манфаатлар тўқнашуви тўғрисида бевосита раҳбарига бир иш куни ичида белгиланган шаклдаги хабарномани бериш орқали амалга оширилади. Хусусан:

- яқин қариндошлари бевосита ходимнинг бўйсунувидаги ишга қабул қилинган бўлса (давлат фуқаролик хизмати лавозимларининг сиёсий гуруҳига кирувчи лавозимга ишга қабул қилинган ҳоллар бундан мустасно) ёки ходимнинг ишига фуқаролик-ҳуқуқий шартнома асосида ўзига алоқадор шахслар жалб этилган бўлса;

- у ўзига алоқадор шахсларга тааллуқли масалалар бўйича қарорлар қабул қилишда иштирок этаётган бўлса;

- яқин қариндоши текширув ўтказиладиган объектда (юримдик шахсда) текширув йўналиши бўйича масъул мансабдор шахс сифатида ишлаётган бўлса ёки мазкур текширув объекти (юримдик шахс) унга алоқадор шахс бўлса;

- бошқа ҳар қандай мавжуд манфаатлар тўқнашуви ўзига маълум бўлиб қолса.

✓ эҳтимоллий манфаатлар тўқнашуви тўғрисида декларацияларни тақдим қилиш орқали амалга оширилади.

ҳар йили 15 январдан кечиктирмай махсус бўлинмага тақдим этиши керак;

бошқа лавозимга ўтказилганда махсус бўлинмага тақдим этиши керак.

Алоқадор шахслар мазкур ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот билан муносабатларга киришганда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни электрон ёки ёзма шаклда тўлдириши,

унга била туриб ёлғон ва нотўғри маълумотларни киритмаслиги шарт.

Ёдда тутинг! Алоқадор шахслар томонидан тақдим этиладиган декларациялар мурожаат билан бирга ташкилот томонидан кирим қилинада, тегишли таркибий бўлинма ходимларида манфаатлар тўқнашуви вазиятлари вужудга келиш эҳтимолий мавжуд бўлганида таркибий бўлинма раҳбари томонидан тартибга солиш чорасини кўради ва бу ҳақида махсус бўлинмани хабардор қилади.

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг раҳбар ходими ҳамда махсус бўлинманинг раҳбари манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш учун масъул ҳисобланади.

Хабар берилган манфаатлар тўқнашуви вазиятларини тартибга солиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви:

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими қуйидаги ҳолларда мавжуд манфаатлар тўқнашуви ўзига маълум бўлиб қолган пайтдан эътиборан бир иш куни ичида мавжуд манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги белгиланган шаклдаги хабарномани тўлдириши ва ўзининг бевосита раҳбарига (ташкилот раҳбарига — юқори турувчи раҳбарга) ёки махсус бўлинмага тақдим этиши шарт,

Давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар таркибий бўлинмасининг раҳбари мавжуд манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича ўз ваколатлари доирасида кўрилган чоралар тўғрисида махсус бўлинмага бир иш куни ичида ахборот тақдим этиши шарт.

Махсус бўлинма кўрилган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш учун ахборотни уч иш куни ичида одоб-ахлоқ комиссиясига тақдим этади.

Ёдда тутинг!

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарномада қуйидаги маълумотлар кўрсатилиши керак:

мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабар бераётган давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг фамилияси, исми, отасининг исми ва лавозими, шунингдек жисмоний шахснинг шахсий идентификация рақами;

давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг манфаатлар тўқнашуви юзага келаётган яқин қариндошининг фамилияси, исми, отасининг исми, жисмоний шахснинг шахсий идентификация рақами (мавжуд бўлган тақдирда) ёхуд давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимига алоқадор шахснинг номи ва солиқ тўловчининг идентификация рақами;

мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги ахборот.

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарнома манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича кўрилган чораларни ўз ичига олиши, давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг ва (ёки) унинг бевосита раҳбарининг (айрим ҳолларда, унинг ўринбосарининг) ўз қўли билан қўйилган имзоси ёки электрон рақамли имзоси билан тасдиқланиши керак.

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими томонидан ҳар йили 15 январдан кечиктирмай махсус бўлинмага тақдим этилган эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияларда кўрсатиб ўтилган манфаатлар тўқнашуви вазиятларини тартибга солиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Махсус бўлинма томонидан мазкур ишлари амалга ошириш чораларини ташкил этишга масъул ҳисобланади. Бунда, **махсус бўлинма**:

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги ҳар йилги декларацияни ҳар йили 15 февралгача умумлаштиради ва таҳлил қилади;

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича чораларнинг етарлилигини (тўғрилигини) таъминлаш учун ҳар йили 1 мартга қадар одоб-ахлоқ комиссиясига таклиф киритади;

✓ одоб-ахлоқ комиссияси томонидан қабул қилинган хулосага асосан эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан чоралар кўриш тўғрисида давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг бевосита раҳбарига ёхуд давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг юқори турувчи раҳбарига таклиф киритади.

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимлигига номзод ишга қабул қилинаётганда ёхуд давлат органи ёки бошқа ташкилот ходими бошқа ишга ўтказилаётганда, эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни тақдим этганидан кейин махсус бўлинма томонидан **беш кунлик муддат ичида:**

✓ умумлаштириш ва таҳлил қилиш ишларини амалга оширади;

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича чораларнинг етарлилигини (тўғрилигини) таъминлаш учун одоб-ахлоқ комиссиясига таклиф киритади;

✓ одоб-ахлоқ комиссияси томонидан қабул қилинган хулосага асосан эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан чоралар кўриш тўғрисида давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг бевосита раҳбарига ёхуд давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг юқори турувчи раҳбарига таклиф киритади.

Ёдда тутинг!

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда қуйидаги маълумотлар кўрсатилиши керак: давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг лавозими ҳамда унинг фамилияси, исми, отасининг исми, шунингдек унинг жисмоний шахснинг шахсий идентификация рақами;

давлат органи ёки бошқа ташкилот ходими яқин қариндошларининг фамилияси, исми ва отасининг исми, уларнинг жисмоний шахснинг шахсий идентификация рақами (мавжуд бўлган тақдирда), шунингдек иш жойи ва лавозими;

давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ёки унинг яқин қариндошлари акциядор бўлган акциядорлик жамиятининг расмий номи ва унинг солиқ тўловчининг идентификация рақами;

давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг яқин қариндоши муассис (иштирокчи), бошқарув органи аъзоси бўлган юридик шахснинг расмий номи, шунингдек унинг солиқ тўловчининг идентификация рақами.

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларация уни тўлдирган давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг ўз қўли билан қўйилган имзоси ёки электрон рақамли имзоси билан тасдиқланган бўлиши керак.

Ходимга алоқадор шахслар томонидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациялар ташкилотнинг тегишли таркибий бўлинма раҳбарига тақдим этилганда:

✓ таркибий бўлинма раҳбари томонидан кўрилган чоралар тўғрисида махусус бўлинмага тақдим этилади.

✓ махусус бўлинма томонидан кўрилган чора-тадбирларнинг эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича чораларнинг етарлилигини (тўғрилигини) таъминлаш учун одоб-ахлоқ комиссиясига таклиф киритади;

✓ одоб-ахлоқ комиссияси томонидан қабул қилинган хулосага асосан эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан чоралар кўриш тўғрисида давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг бевосита раҳбарига ёхуд давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг юқори турувчи раҳбарига таклиф киритади.

Ёдда тутинг!

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига алоқадор шахслар томонидан тақдим этиладиган эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда қуйидаги маълумотлар кўрсатилиши керак:

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимига алоқадор шахс ҳисобланган жисмоний шахснинг фамилияси, исми, отасининг исми, шахсий идентификация рақами ёхуд юридик шахснинг номи ва солиқ тўловчининг идентификация рақами;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг фамилияси, исми ва отасининг исми, лавозими;

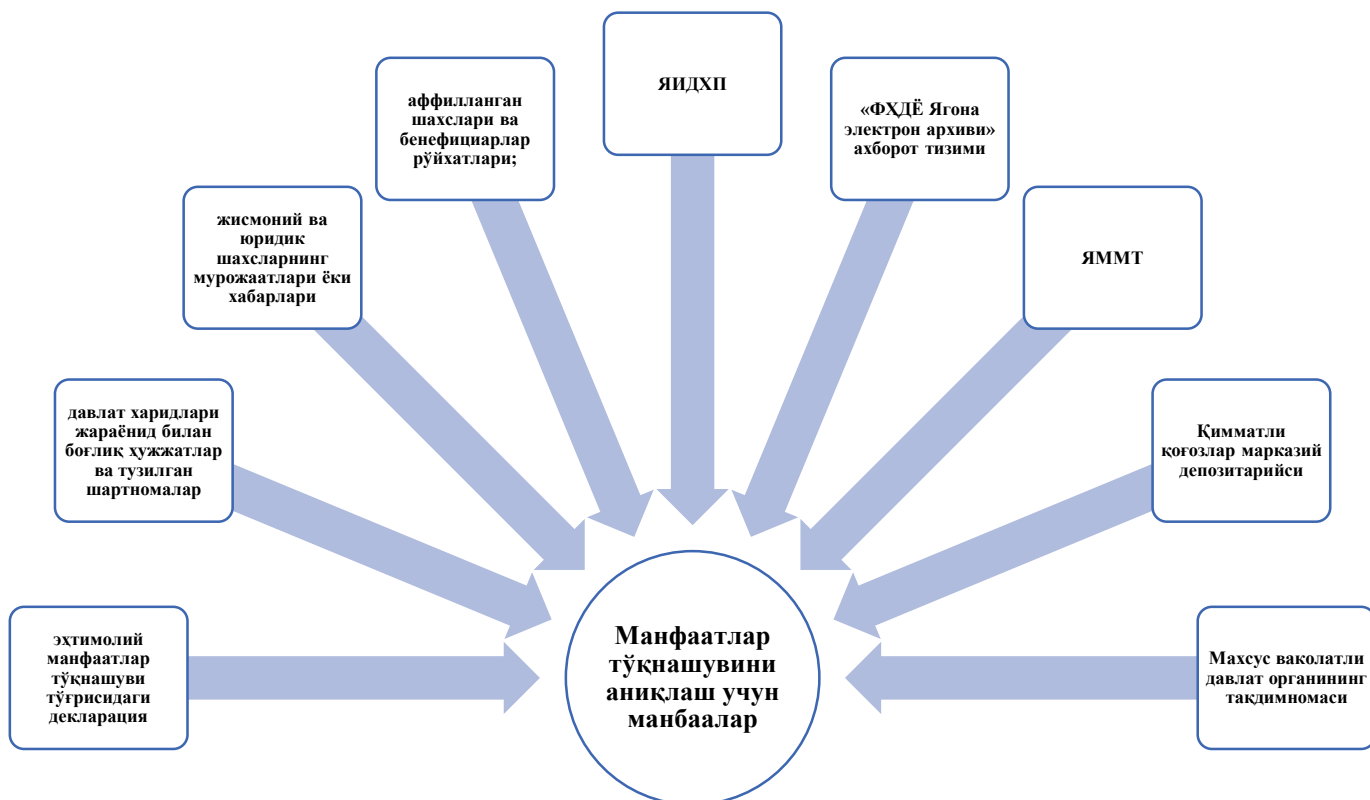
✓ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими билан қариндошлик тўғрисидаги маълумотлар;

✓ юридик шахснинг давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимига алоқадорлиги тўғрисидаги маълумотлар.

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларация уни тўлдирган жисмоний шахснинг ёки юридик шахс вакилининг (ишончли шахсининг) ўз қўли билан қўйилган имзоси ёки электрон рақамли имзоси билан тасдиқланган бўлиши керак.

Махсус бўлинма томонидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви декларациялари умумлаштирилгандан сўнг уларни таҳлил қилиш ва ўрганиш ишлари амалга оширилади.

Бунда, улар қуйидаги манбаалар асосида эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви вазиятлари текширилади:

Ёдда тутинг!

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш ва аниқлашда иштирок этадиган ходимларга ишониб топширилган ёхуд уларга касбий, хизмат ёки меҳнат мажбуриятларини бажариши муносабати билан маълум бўлиб қолган шахсларнинг шахсга доир маълумотларини ошкор этишга йўл қўйилмайди.

Давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг фаолиятидаги манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш чоғида шахсга доир маълумотларни муҳофаза қилиш шахсга доир маълумотлар тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ амалга оширилади.

“**Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида**”ги Қонуннинг 22-моддаси

§3. Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида тартибга солиш чоралари

Манфаатлар тўқнашуви ҳолларини тартибга солиш учун уларнинг ўзига **хос хусусиятларини ҳисобга** олган ҳолда куйидаги чоралардан бири кўрилиши керак:

✓ ўзига нисбатан манфаатлар тўқнашуви юзага келган раҳбарнинг бевосита бўйсунувидаги давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимини манфаатлар тўқнашуви юзага келмайдиган бошқа раҳбарнинг бўйсунувиغا ўтказиш;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимини манфаатлар тўқнашуви юзага келиши мумкин бўлган коллегиал орган таркибидан ихтиёрий равишда ўзини ўзи рад этиши орқали ёки мажбуран четлаштириш;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг лавозим мажбуриятлари ёки хизмат ваколатлари доирасини қайта кўриб чиқиш;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг манфаатлар тўқнашувиغا олиб келиши мумкин бўлган ахборотидан ва ҳужжатларидан фойдаланишига чекловлар белгилаш;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг якка тартибда қарорлар қабул қилишга доир ваколатларини қонунчиликка мувофиқ амалга ошириши устидан коллегиал назоратни таъминлаш;

✓ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига ўзидаги шахсий манфаатдорликни қонунчиликка мувофиқ бартараф этиши тўғрисида таклифлар тақдим этиш;

✓ ходим томонидан ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг манфаатларига зид бўлган шахсий манфаатдорлигидан воз кечиши;

✓ давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг шахсий манфаатдорлигини бартараф этиш чораларини кўриш мумкин бўлмаган тақдирда, ходимнинг розилиги асосида уни аввалги лавозимига тенг бошқа

лавозимга ўтказиш ёки меҳнат шартномасини (контрактни) умумий асосларда бекор қилиш.

Ёдда тутинг!

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича чоралар давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг розилиги билан кўрилиши керак.

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солишга доир чораларни кўриш чоғида бирор-бир шахсларга, гуруҳларга ёки ташкилотларга афзаллик, устунлик беришга ёхуд давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг ходимларини, шунингдек фуқароларни камситишга йўл қўйилмайди.

Ходими билан ўзаро келишувга кўра, манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан қонунчиликда тақиқланмаган бошқа чораларни ҳам кўриши мумкин.

Юқорида кўрсатиб ўтилган чораларни қўллашда:

биринчи навбатда, манфаатлар тўқнашуви вазиятига кўра, қонунчилик ҳужжатларида белгиланган талаблар асосида чораларни кўриш;

иккинчидан, агарда қонунчилик ҳужжатларида манфаатлар тўқнашуви вазиятига нисбатан ҳеч қандай чора белгиланмаган бўлса, бундай вазиятда ходимни ушбу қарор қабул қилиш жараёнидан унинг иштрокига йўл қўймасдан олдиндан четлатиш чорасини кўриш лозим;

учинчидан навбатда, агарда қонунчилик ҳужжатларида манфаатлар тўқнашуви вазиятига нисбатан ҳеч қандай чора белгиланмаган бўлса ва бунда ушбу ходимни қарор қабул қилиш ёки битим тузиш жараёнидан четлатиш имкониятлари мажуд бўлмаган тақдирда, бундай вазиятни тартибга солиш учун унга мутаносиб чора кўриш мақсадга мувофиқ. Шунга асосан, бундай чора-тадбир қўйидаги принципларга тўғри келиши керак:

қонунийлик, яни қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ беовсита раҳбар ёки ташкилот раҳбари томонидан ўз ваколатлари доирасида чора кўриш;

фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ва давлатнинг қонуний манфаатлари устуворлиги, яъни кўриладиган чора бошқа манфаатдор бўлган шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини бузмаслиги керак;

очиклик ва шаффофлик, яъни манфаатлар тўқнашуви вазиятида қабул қилинадиган ёки тузиладиган битим жараёнларини жамоатчиликка ёки манфаатдор тарафлар учун очиклигини ва шаффофлигини таъминлашга қаратилган чорани белгилаш (агарда, қонунчилик ҳужжатлари билан бундай);

холислик, яъни қарор қабул қилиш ёки битим тузиш билан боғлиқ муносабатларда вужудга келадиган манфаатлар тўқнашуви вазиятларида тартибга солиш чорасини амалга оширувчи масъул ходимлардан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган талаблар доирасида вазифаларини бажариш;

коррупцияга нисбатан муросасизлик, яъни қўлланиладиган чора натижасида ходимлар томонидан қўл остидаги ходимга босим ўтказиш ёки уни ушбу ҳаракатлар оғдириш билан боғлиқ ҳаракатларни содир этиш имкониятларини ҳам чекланган бўлиши лозим.

Манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестрини давлат органларида ташкилотларида махсус бўлинма томонидан амалга оширилади.

Эслатма!

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича махсус бўлинма – давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари.

Шу сабабли, ушбу таркибий бўлинмалар ўртасида Қонундан келиб чиқиб вазифалар тақсимотини тегишинча амалга оширилиши лозим.

Манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестрига қуйидаги асосларга кўра киритилади:

✓ ишга қабул қилишда номзод томонидан тақдим этилган декларация асосида мавжуд манфаатлар тўқнашуви аниқланганда;

✓ ходим бошқа ишга ўтказилган тақдирда, ўзидаги мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги ахборотни хабар қилганда;

✓ ходим томонидан тақдим этиладиган эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги ҳар йилги декларация асосида мавжуд манфаатлар тўқнашуви аниқланганда;

✓ мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабарнома тақдим этилганда;

✓ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисида декларация тақдим этилганда;

✓ расмий электрон маълумотлар базалари орқали ходимда манфаатлар тўқнашуви аниқланганда;

✓ келиб тушган мурожаатга ёки хабарга асосан ходимда манфаатлар тўқнашуви мавжудлиги тасдиқланганда;

✓ қонунчиликда белгиланган тартибда ўтказиладиган хизмат ҳамда бошқа турдаги текширувлар натижасида ходимда манфаатлар тўқнашуви аниқланганда.

Манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестрига ушбу модданинг иккинчи қисмида кўрсатилган асослардан ташқари қуйидаги маълумотлар киритилади:

➤ мавжуд ёки эҳтимолий манфаатлар тўқнашувларини тартибга солиш юзасидан кўрилган чоралар тўғрисидаги маълумотлар;

➤ манфаатлар тўқнашувини ошқор этиш чоғида била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборотни тақдим этган ёхуд бундай ахборотни яширган давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига нисбатан кўрилган таъсир чоралари тўғрисидаги маълумотлар.

Одоб-ахлоқ комиссияси мавжуд ёки эҳтимолий манфаатлар тўқнашувлари тўғрисида ҳар ярим йилда ҳулоса қабул қилади ҳамда уларни тартибга солиш бўйича кўрилган чораларнинг етарлилигини (тўғрилигини) кўриб чиқади.

Одоб-ахлоқ комиссияси аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳолларини махсус бўлинма билан биргаликда таҳлил қилади ва давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимлари ўртасида тушунтириш ишларини олиб боради.

МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ БЎЙИЧА ЭЛЕКТРОН ЁРДАМЧИ

(Ташиқлотда жорий этиш мумкин бўлган услубий тавсия)

Манфаатлар тўқнашуви (кейинги ўринларда - МТ) ни тартибга солиш бўйича электрон ёрдамчи ташиқлотлар ва ходимларга манфаатлар тўқнашувини аниқлаш, бошқариш ва уни олдини олишда ёрдам бериш учун фойдаланиладиган рақамли воситалар ва технологияларни ўз ичига олади. Ушбу ёрдамчи дастурий платформа, мобиль илова ёки ташиқлотнинг мавжуд мувофиқлик инфратузилмаси доирасида интеграциялашган электрон тизим кўринишида бўлади.

У фойдаланувчиларга қуйидаги масалаларни ҳал қилишда ёрдам беради:

- кўриб чиқилаётган вазият амалдаги қонунчиликка мувофиқ МТ ёки МТ эмаслигини аниқлаштиради;

- Агар кўриб чиқилаётган вазият қонунчиликка мувофиқ бўлмаган МТ бўлса, уни ҳал қилиш керакми ёки йўқлиги тўғрисида хулоса беради;

- МТни ҳал қилиш бўйича чора-тадбирлар ёки муаммоли вазиятни бошқариш бўйича бошқа чораларни ишлаб чиқади;

- МТ бўйича юзага келадиган муаммоли вазият бўйича санкциявий чора-тадбирларнинг рўйхатини тавсия сифатида келтиради;

- Бир хил мазмунга эга муаммоли ҳолатлар бўйича олдин қандай қарорлар қабул қилинганлигини, вазият қандай изоҳланганлиги ҳақида маълумотлар тақдим этади;

- муаммоли вазиятнинг тавсифини, аудит ва текшириш натижалари бўйича хулосаларни ва иш берувчилар ёки махсус ваколатли органлар томонидан чиқарилган қарорларнинг намунавий шаклини ишлаб чиқади.

Электрон ёрдамчининг асосий компонентлари ва функцияларининг қисқача тавсифи қуйидагилардан иборат:

1. Манфаатлар тўқнашувини аниқлаш

1.1. Автоматлаштирилган сўровномалар: Тизим ходимлар ва манфаатдор томонларга уларнинг молиявий манфаатлари, муносабатлари ва манфаатлар тўқнашувига олиб келиши мумкин бўлган бошқа тегишли омиллар ҳақида маълумот тўплаш учун автоматлаштирилган сўровномаларни ўрнатиши мумкин.

Бунда автоматлаштирилган сўровномалар қуйидаги элементларни ўзида акс эттиради:

а) Шаблон саволлар - Тизим молиявий манфаатлар, мансабдор шахслар билан муносабатлар ёки ташқи фаолиятга доир бошқа алоқаларда потенциал манфаатлар тўқнашувининг турли жиҳатларини қамраб олувчи олдиндан белгиланган саволларни ўз ичига олади.

б) Мослаштириш - Саволлар ташкилотнинг эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда ёки ташкилотнинг амалга оширадиган функциясига қараб мослаштирилиши мумкин.

Мисол учун. Харидлар бўйича мутасаддилардан етказиб берувчилар билан боғлиқ муносабатлар, юқори раҳбариятдан эса ташкилот билан алоҳида муносабатга киришадиган компанияларнинг улуши тўғрисидаги саволлар ишлаб чиқилиши мумкин.

с) Йўналтирилган жавоблар - Тизим фойдаланувчиларга саволларни тушуниш ва тўғри жавоб беришга ёрдам бериш учун керак бўлганда тушунтиришлар ёки мисоллар бериб, сўровнома бўйича йўл-йўриқ кўрсатади.

Бунда тизим реал вақт режимида жавобларни текширади агар баъзи жавоблар алгоритмларга мос келмаса қўшимча маълумот ёки тушунтиришни сўраши мумкин.

Жадвал №1

Туркум	Савол	Кузатиш
Умумий манфаатлар тўқнашуви		
Молиявий манфаатлар	"Сиз ёки яқин оила аъзоларингиз ташкилотимиз билан иш олиб борадиган ҳар қандай ташкилотда молиявий манфаатларга эгами (масалан, эгалик ҳуқуқи, акциялар ёки облигациялар)?"	"Ҳа бўлса, молиявий манфаатнинг хусусиятини ва ташкилот номини кўрсатинг."
Совға ва меҳмондўстлик	"Охирги 2 йил ичида бирон бир шахсдан бирон бир совға, меҳмондўстлик ёки бошқа имтиёзларни олдингизми?"	"Ҳа бўлса, илтимос, совға ёки меҳмондўстликнинг тахминий қиймати ва манбасини ўз ичига олган тафсилотларни киритинг."
Қўшимча иш билан шуғулланиш	"Сиз ҳозирда ташкилотимиздаги вазифаларингизга зид келиши мумкин бўлган ҳар қандай ташқи иш, маслаҳат ёки бизнес фаолияти билан шуғулланасизми?"	"Ҳа бўлса, илтимос, иш ёки фаолиятнинг моҳиятини, шу жумладан иш берувчи ёки бизнес номини тасвирлаб беринг."

Туркум	Савол	Кузатиш
Шахсий муносабатлар	"Ташкилотимиз билан алоқаси бўлган бошқа ташкилотда ишлайдиган шахслар билан шахсий муносабатларингиз (масалан, оила, дўстлик, ишқий ва.х.к.) борми?"	"Ҳа бўлса, муносабатларнинг моҳиятини ва ташкилот номини кўрсатинг."
Вазифа ва функцияларга оид саволлар		
Харидлар бўлими	"Сиз ёки яқин оила аъзоларингиз харидлар бўйича қарорлар қабул қилишда ижобий муносабат эвазига сотувчилар ёки етказиб берувчилардан бирон бир имтиёз (масалан, комиссиялар, бонуслар) таклиф қилинганми ёки қабул қилинганми?"	"Ҳа бўлса, илтимос, рағбатлантириш тафсилотларини ва сотувчи ёки етказиб берувчининг номини кўрсатинг."
Кадрлар бўлими	"Ташкилотимиздаги лавозимларга даъвогарлар билан шахсий муносабатларингиз борми, уларни кўриб чиқиш ёки ишга олиш учун сизнинг ролингиз қандай?"	"Ҳа бўлса, муносабатларни ва ушбу мумкин бўлган можарони қандай ҳал қилишни режалаштираётганингизни тасвирлаб беринг."
Соҳага оид саволлар		
Соғлиқни сақлаш соҳаси	"Сиз фарматсевтика компаниялари, тиббий асбоб-ускуналар ишлаб чиқарувчилар ёки соғлиқни сақлаш билан боғлиқ бошқа корхоналардан қандай наф оласиз? ёки тадқиқот ишларини олиб борасиз? ёки бошқа имтиёзларни оласизми?"	"Ҳа бўлса, илтимос, наф характерини ва бизнес номини батафсил кўрсатинг."
Ҳукумат соҳаси	"Сиз молиявий ёки шахсий муносабатларга эга бўлган ташкилот ёки шахсга бевосита фойда келтириши мумкин бўлган қарорлар қабул қилиш жараёнларида ёки	"Ҳа бўлса, қарор қабул қилиш жараёни ва муносабатларни тасвирлаб беринг."

Туркум	Савол	Кузатиш
	ҳаракатларда иштирок этганмисиз?"	
Таълим соҳаси	"Сиз бизнинг таълим муассасамиздаги ишингизга таъсир қилиши ёки таъсир қилиши мумкин бўлган ташкилотларда бошқарув кенгаши аъзолари, маслаҳатчи роллари ёки шунга ўхшаш лавозимларни эгаллайсизми ёки улар билан қандайдир алоқангиз борми?"	"Ҳа бўлса, илтимос, лавозим ва ташкилот ёки бошқа алоқалар ҳақида маълумот беринг."
Ошкор қилиш ва тан олиш		
Манфаатлар тўқнашуви сиёсати	"Сиз ташкилотнинг манфаатлар тўқнашуви сиёсатини ўқиб чиқиб, тушундингизми?"	"Агар йўқ бўлса, илтимос, сабабини тушунтиринг."
Манфаатлар тўқнашуви декларацияси	"Сизнингча, ошкор этилиши керак бўлган, аввалги саволларда кўриб чиқилмаган бошқа мумкин бўлган манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари мавжудми?"	"Ҳа бўлса, мумкин бўлган можарони батафсил тасвирлаб беринг."

1.2. Маълумотлар интеграцияси: У мавжуд маълумотлар базалари (Ўзбекистон Республикаси Ягона интерактив давлат хизматлари портал, “ФХДЁ Ягона электрон архиви” ахборот тизими, “Ягона миллий меҳнат тизими” идоралараро аппарат-дастурий мажмуи, Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси ва.х.к.), кадрлар бўлинмаси ва бошқа молиявий тизимлар билан ходимларнинг ташкилотдаги роли, масъулияти ва молиявий маълумотларга асосланган ҳолда юзага келиши мумкин бўлган низоларни автоматик равишда аниқлаш учун интеграция қилинади.

1.3. Сунъий интеллект (AI) va Machine Learning (ML): AI va ML алгоритмларидан фойдаланган ҳолда, ёрдамчи дарҳол потенциал зиддиятларни башорат қилиш учун маълумот намуналарини таҳлил қилади.

2. Хабарномалар ва огоҳлантиришлар

2.1. Реал вақт режимида огоҳлантириш: Тизим эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви ҳолати аниқланганда тегишли манфаатдор томонларга реал вақт режимида билдиришномалар ва огоҳлантиришларни юборди.

Жадвал №2

Вазият	Огоҳлантириш тури	Вазиятнинг тавсифи
Ходимнинг молиявий манфаатлари	Манфаатлар тўқнашуви бўйича огоҳлантириш	Ходим ўзи манфаатдор бўлган компаниянинг таклифларини баҳолашга тайинланган, бу ҳолатда манфаатлар тўқнашуви юзага келганлиги ҳақида огоҳлантириш берилади.
Оила аъзоси билан боғлиқ ишга қабул қилиш	Непотизм ҳолатлари бўйича огоҳлантириш	Менежер томонидан ўзининг яқин қариндошини ишга таклиф қилди, натижада непотизм ҳолати пайдо бўлади.
Хизматдан кейинги чеклов	"Айланма эшик" ҳолатлари бўйича огоҳлантириш	Ходим ўтган йил давомида назорат қилган ташкилотдан ишга кириш таклифи олади, бу ҳолатда иш ўрнини ўзгартиришдаги манфаатлар тўқнашуви ҳақида огоҳлантириш берилади.
Пудратчилардан совғалар	Совға сиёсати бузилиши бўйича огоҳлантириш	Ходим ҳозирда бошқараётган лойиҳага таклиф юборган пудратчидан совға қабул қилди, бу ҳолатда ташкилотнинг совға сиёсати бузилиши ҳақида огоҳлантириш берилади.
Ташқи меҳнат фаолияти билан шуғулланганлик	Ташқи меҳнат фаолияти бўйича огоҳлантириш	Ходим асосий ишига тўғри келмайдиган қўшимча ишни бошлади, бу ҳолатда манфаатлар тўқнашуви пайдо бўлади.
Ошкор этмаслик	Ошкор этмаслик бўйича огоҳлантириш	Ходим ўз ташкилотига катта таъминотчи бўлган компанияга муҳим инвестиция киритганини ошкор қилмади, бу эса ошкор этмаслик бўйича огоҳлантиришини келтириб чиқаради.
Харид жараёнлари	Харид жараёни яхлитлигини бузганлик бўйича огоҳлантириш	Харид бўйича мутахассис шахсий муносабат туфайли бир пудратчига хайрихоҳлик кўрсатади, бу эса харид жараёнининг яхлитлиги ҳақида

Вазият	Огоҳлантириш тури	Вазиятнинг тавсифи
		огоҳлантиришни келтириб чиқаради.
Ташкилот ресурсларидан шахсий мақсадларда фойдаланиш	Ресурсларни нотўғри ишлатганлик учун огоҳлантириш	Ходим ташкилот ресурсларини шахсий фойда олиш учун ишлатади, масалан, компания маблағларини шахсий сафарлар учун ишлатади, бу эса ресурсларни нотўғри ишлатиш билан боғлиқ огоҳлантиришни келтириб чиқаради.
Тадқиқот ишларини молиялаштириш	Тадқиқот ишларидаги манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари бўйича огоҳлантириш	Тадқиқотчи тадқиқот натижасидан фойда олиш мумкин бўлган субъектдан молиявий маблағлар олади, бу эса тадқиқотдаги манфаатлар тўқнашуви ҳақида огоҳлантириш келтириб чиқаради.
Лоббичилик	Лоббичилик чекловларини бузганлик учун огоҳлантириш	Собиқ давлат расмийси илгари назорат қилган соҳада лоббичилик фаолиятини бошлади, бу эса лоббичилик чекловлари бузилиши ҳақида огоҳлантиришни келтириб чиқаради.

2.2. Эскалация тартиб-қоидалари: Жиддий низолар юзага келган тақдирда, ёрдамчи зудлик билан чора кўриш учун муаммони автоматик равишда юқори бошқарув ёки мувофиқлик бўлимига етказиши мумкин.

3. Муаммони бартараф этиш

3.1. Қонунчилик нормалари, йўриқномалар ва сиёсатлар: Тизим фойдаланувчиларга ўзига хос вазиятга мослаштирилган манфаатлар тўқнашувини бошқариш ва ошкор қилиш бўйича тегишли сиёсат ва йўриқномаларни тақдим этиши мумкин.

3.2. Автоматлаштирилган иш жараёни: Тизим манфаатлар тўқнашувини эълон қилиш бўйича иш жараёнини автоматлаштириши мумкин, бу барча керакли ҳужжатларнинг бажарилишини таъминлайди.

3.3. Тузатиш бўйича таклифлар: Тизим потенциал тuzатиш ҳаракатларини таклиф қилиши мумкин, масалан, қарор қабул қилиш жараёнларидан воз кечиш ёки қарама-қарши манфаатлардан воз кечиш.

4. Ҳужжатлаштириш ва ҳисобот бериш

4.1. Марказлаштирилган ҳолда иш юритиш: Тизим барча манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациялар, амалга оширилган ҳаракатлар ва аудит ва мувофиқлик мақсадлари учун чиқарилган қарорларнинг марказлаштирилган маълумотлар базасини ўзида жамлайди.

4.2. Автоматлаштирилган ҳисобот: Тизим махсус бўлинма ходимлари, бошқарув ёки тартибга солувчилар учун манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари ва бошқарув самарадорлиги тўғрисида тушунча берадиган автоматлаштирилган ҳисоботларни яратади.

4.3. Қабул қилиниши мумкин бўлган қарорларнинг рўйхати: Тизим низоларни бошқариш билан боғлиқ барча ҳолатларни таҳлил қилган ҳолда қабул қилиниши мумкин бўлган қарорлар рўйхатини ишлаб чиқади.

5. Тренинг ва хабардорлик

5.1. Интерактив ўқув модуллари: Тизим ходимларга манфаатлар тўқнашуви нима эканлигини ва муаммоли ҳолатларда қандай ҳаракат қилиш кераклиги тўғрисида ўқув модуллари ва реал ҳаётда учрайдиган сценарийларини мисол қилиб келтириши мумкин.

5.2. Даврий баҳолаш: Тизим вақти-вақти билан ходимларнинг манфаатлар тўқнашуви сиёсати ҳақидаги билимларини баҳолаши ва керак бўлганда малака ошириш курсларини ўтказиш тўғрисида маълумотлар бериб туриши мумкин.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, тизим қўйидагича кўринишида бўлади.

Жадвал №3

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича электрон ёрдамчи	
Саволлар	Вазият Тавсифи
Қайси қариндош назарда тутилаётганини белгиланг:	Давлат хизматчиси (бажарган, бажараётган, бажаради) вазифаларни бажаради, бу эса давлат хизматчисининг қариндоши билан мол-мулк ёки корпоратив муносабатларга эга бўлган шахснинг манфаатларига таъсир қилади.
- Эр	
- Хотин	
- Ота	
- Она	
- Ака	
- Сингил	
- Фарзанд	

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича электрон ёрдамчи	
- Турмуш ўртоғининг отаси/онаси	
- Турмуш ўртоғининг акаси/укаси/синглиси	
- Турмуш ўртоғининг фарзанди	
- Фарзандининг турмуш ўртоғи	
Keyingi (button label)	

Жадвал №4

САВОЛЛАР (Қуйидаги таърифлардан қайси бири мазкур ҳолатга мос келади)	ҲОЛАТ ТАВСИФИ
Ходим тўғридан-тўғри қариндошига бўйсунди (қариндош томонидан бошқарилади).	
Ходимнинг қариндоши худди шу органда (ташкilotда) лавозимни эгаллайди, аммо ходим томонидан тўғридан-тўғри бўйсунмайди (бошқарилмайди).	
Ходим лавозимни эгаллаган орган (ташкilot) товарлар, ишлар, хизматларни алоқадор шахслардан сотиб олади (якка тартибдаги тадбиркор ёки жисмоний шахс сифатида), бунда мазкур ходим шартномани тайёрлаш, ҳужжатларни расмийлаштириш, танлов ва ғолибни аниқлаш жараёнларида иштирок этмайди, шунингдек, орган (ташкilot) номидан шартномани имзоламайди.	
Ходим ўша соҳада фаолият юритаётган юридик шахс ёки якка тартибдаги тадбиркор сифатида фойда келтирувчи фаолиятни амалга оширади.	
Ходим орган (ташкilot) лавозимни эгаллаган ҳолда, орган (ташкilot)га зарар келтирувчи ҳаракатларни амалга оширади.	
Мансабдор шахс хизмат мавқеидан фойдаланиб, унга бўйсунувчи шахслар ёки ўз манфаатларига ёки унга алоқадор шахсларнинг манфаатларига таъсир кўрсатади.	
Ходим ўз манфаатлари ёки унга алоқадор шахсларнинг манфаатлари йўлида қонунни бузади.	
Ходим унга ёки бошқа ходимни (ходимни) порага ундаш учун мурожаат қилган шахсни ёки бошқа ходимни (ходимни) хабар қилмайди.	

САВОЛЛАР (Қуйидаги таърифлардан қайси бири мазкур ҳолатга мос келади)	ҲОЛАТ ТАВСИФИ
Ходим иш берувчини огоҳлантирмасдан, расмий вазифаларига тегишли бўлмаган ташқи пуллик ишларни бажаради.	
Ходимнинг қариндоши ёки унга алоқадор бошқа шахс ходим лавозимни эгаллаган орган (ташкилот)дан юқорироқ (бошқарувчи) органда (ташкилотда) лавозимни эгаллайди.	
Ҳеч бири мос келмайди.	

Жадвал №5

ЭЛЕКТРОН ЁРДАМЧИ/МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИ РЕГУЛЯЦИЯСИ БЎЙИЧА
<p>Таҳлил ва тавсиялар Ҳолатда манфаатлар тўқнашуви белгилари мавжуд. Кўрсатилган тартибга солиш функцияларини бажараётган давлат хизматчиси, фойда (афзалликлар) олиш имкониятини осонлаштириши мумкин. ЎРҚ-931-сонли Қонуннинг 10-моддасига мувофиқ, бундай фойда олиш имконияти манфаатлар тўқнашуви сифатида эътироф этилади. Шахсий манфаатлар, давлат хизматчиси ўз манфаатларига таъсир қиладиган қарорлар қабул қилганда нотўғри, холис бўлмаган хатти-ҳаракатларга олиб келиши мумкин.</p>
<p>Шунга ўхшаш ҳолатлар бўйича қабул қилинган қарорлар: <i>Қуйидаги ишлар, тартибга солиш функцияларини бажариш босқичида ҳолат билан ўхшаш бўлган қарорлар ва суд амалиёти:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қашқадарё вилояти туман суди қарори, 2021 йил 6 апрель, № 2а-20/2021 иши бўйича қарор 2. Бухоро вилояти, Жондор туман суди қарори, 2021 йил 23 апрель, № 2-165/2021 иши бўйича қарор 3. Одоб-ахлоқ комиссиясининг қарори, 2023 йил 6 май, № 2а-20/2023 иши бўйича қарор.
<p>Ҳолат тавсифи Давлат хизматчиси фуқаролик хизматларини амалга оширади (рухсатномалар / лицензиялар бериш), бу ҳолатда давлат хизматчисининг акаси билан мол-мулк ёки корпоратив алоқалари бўлган юридик шахс манфаатларига таъсир қилади. (Юридик шахс номи, реквизитлари)</p> <p>Давлат хизматчиси юридик шахс (ёки яқка тартибдаги тадбиркорлик) бўйича хизматларни амалга оширади, бу давлат хизматчисининг акаси билан боғлиқ бўлган иш жойидир.</p>

ЭЛЕКТРОН ЁРДАМЧИ/МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИ РЕГУЛЯЦИЯСИ БЎЙИЧА

Давлат хизматчиси ўз қариндошига тегишли юридик шахс учун хизмат кўрсатишни амалга оширади. Хизматлар, қарорлар қабул қилишда тор гуруҳга оид шахслар бўйича ягона қарор қабул қилишни назарда тутади.

Давлат хизматчиси манфаатлар тўқнашуви ҳақида хабар берди. Давлат хизматчиси бу тўқнашувни олдини олиш ва бошқариш учун тавсиялар олди. Давлат хизматчиси бу тавсияларга риоя қил(ма)ди.

***Изоҳ.** Тизим ташкилотда ошкоралик ва шаффофликни ошириш, таҳлилий имкониятларни кенгайтириш, тезкорлик ва самарадорликни таъминлаш, ресурсларни тежаш, фойдаланиш қулайлигини яратиш, маълумотларни ҳимоя қилиш, мослашувчанликни таъминлаш, маълумотларни янгилаш ҳамда доимий мониторинг қилиш орқали бошқарув жараёнларини самарали амалга оширишда ёрдам беради.

**Ўзбекистон
Республикаси
Коррупцияга қарши
курашиш агентлиги**

**Ўзбекистон
Республикаси
Хуқуқни муҳофаза
қилиш академияси**

**Ўзбекистон
Республикаси
Адлия вазирлиги**

**Манфаатлар тўқнашуви ҳолатларга оид муаммоли савол ва вазиятлар
(казуслар) ҳамда уларни бартараф этиш чоралар бўйича**

УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

ТАШКЕНТ–2024 йил

**Манфаатлар тўқнашуви ҳолатларга оид муаммоли савол ва вазиятлар
(казуслар) ҳамда уларни бартараф этиш чоралар бўйича**

УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

1. Ушбу Қонуннинг 1-моддасида Қонун тадбиқ этиладиган субъектлар доираси белгиланган. Бунда, 1-модданинг 2-қисмида, шунингдек 3-қисм иккинчи ва учинчи хатбошиларида белгиланган қоидалар қайси субъектларга нисбатан қўлланилади?

давлат органлари – давлат ҳокимият ваколатларига эга бўлган ташкилий жиҳатдан алоҳида тузилма бўлиб, ташкилий ҳуқуқий шакли таъсис ҳужжатларида ёки қонунчилик ҳужжатларида давлат органи сифатида белгиланган юридик шахслар;

Мисол учун:

Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси олий **давлат вакиллик органи** бўлиб, қонун чиқарувчи ҳокимиятни амалга оширади (*Конституциянинг 91-моддаси*);

Вазирлар Маҳкамаси – Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати **ижро этувчи** ҳокимиятнинг олий органи (*“Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида”ги Қонуннинг 3-моддаси*);

маҳаллий давлат ҳокимияти органлари – Вилоятлар, туманлар ва шаҳарларда (туманга бўйсунадиган шаҳарлардан ташқари) халқ депутатлари Кенгашлари давлат ҳокимияти вакиллик органларидир (*Конституциянинг 120-моддаси*). Тегишли ҳудуддаги **ижро этувчи ҳокимиятга** вилоят, туман ва шаҳар ҳокими бошчилик қилади (*Конституциянинг 121-моддаси*);

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги маданий фаолият соҳасидаги давлат сиёсатини амалга оширадиган ваколатли **республика ижро этувчи ҳокимият органи** ҳисобланади (*Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 7 сентябрдаги 558-сон қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги тўғрисидаги низом*)

давлат муассасалари – қонунчиликка мувофиқ, бошқарув, ижтимоий-маданий ёки бошқа нотижорат тусдаги вазифаларни амалга ошириш учун давлат

органи ёки ташкилоти томонидан ташкил этилган ҳамда тўлиқ ёхуд қисман у томонидан молиялаштириладиган юридик шахслар;

Мисол учун:

Вазирлар Маҳкамасининг “**Олий таълим ташкилотлари раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини самарали ташкил қилиш чора-тадбирлари тўғрисида**” 2024 йил 11 июлдаги 415-сон қарорида Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий таълим тизими кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти **давлат муассасаси** ҳисобланади;

Вазирлар Маҳкамасининг “**Сабзавот, полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида**” 2023 йил 29 декабрдаги 699-сонли қарорига мувофиқ Зомин илмий-тажриба станцияси юридик шахс мақомига эга **давлат муассасаси** ҳисобланади.

давлат унитар корхоналари – давлат мулки негизида ташкил этилган ва оператив бошқарув ҳуқуқига асосланган тижорат ташкилотлари;

давлат мақсадли жамғармалари – маблағлари солиқлар, мажбурий тўловлар ва жарималар, ҳомийлик маблағлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан белгиланган бошқа даромадлардан, шунингдек бюджет трансфертлари ва субсидияларидан шакллантириладиган, давлат функцияларини амалга ошириш учун Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан юридик шахс шаклида ёки юридик шахс ташкил этмасдан, шу жумладан вазирликлар ва идоралар ҳузурида ташкил этиладиган жамғармалар;

устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятлари, яъни устав фонди (устав капитали) акциядорларнинг акциядорлик жамиятига нисбатан ҳуқуқларини тасдиқловчи муайян миқдордаги акцияларга тақсимланган тижорат ташкилотлари назарда тутилади.

Бунда, ушбу Қонун ўз устав фондида (устав капиталида) давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсларга тўлиқ тадбиқ этилади, ўз устав фондида (устав капиталида) давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар (таъсисчилигида ташкил этилган) улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсларга нисбатан фақат уларнинг давлат харидлари соҳасидаги муносабатларига татбиқ этилади.

Маълумот учун:

1. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 05.06.2024 йилдаги ПҚ–210-сон қарори 3-бандига мувофиқ, Республика идоралараро комиссияси (1-илова билан тасдиқланган) 2024 йил 1 июлга қадар Қонун татбиқ этиладиган давлат органлари ва ташкилотларининг аниқ рўйхати шакллантирилишини таъминлаш белгиланган.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 25.01.2023 йилдаги “Республика ижро этувчи ҳокимият органлари фаолиятини самарали йўлга қўйишга доир биринчи навбатдаги ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида” ги ПФ–14-сон Фармони;
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 21.07.2023 йилдаги “Давлат муассасалари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида” ги 302-сон қарори;
5. “Давлат мулкани бошқариш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни (09.03.2023 йилдаги ЎРҚ-821-сон);
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 19.11.2019 йилдаги “Ўзбекистон республикасининг консолидациялашган бюджети таркибига киритиладиган давлат мақсадли жамғармаларининг рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги 917-сон қарори;
7. Ўзбекистон Республикасининг бюджет кодекси. 01.01.2014 йилда кучга кирган;

8. Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг Қонуни (06.05.2014 йилдаги ЎРҚ-370-сон).

2. Ушбу Қонуннинг 1-моддасида манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик ушбу Қонун ва бошқа қонунчилик ҳужжатларидан иборат эканлиги, жиноят ишлари бўйича судга қадар иш юритишни, шунингдек суд ишини юритиш чоғида юзага келадиган муносабатларни тартибга солувчи қонунларда манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишга оид бошқа қоидалар белгиланиши мумкин эканлиги, агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида Ўзбекистон Республикасининг манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилиши белгиланган.

Бунда, манфаатлар тўқнашувига оид муносабатларни яна қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан топиш мумкин?

Манфаатлар тўқнашувига оид нормалар “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида (03.01.2017 йилдаги ЎРҚ-419-сон), давлат фуқаролик хизматида манфаатлар тўқнашуви ва унинг олдини олишга оид қоидалар “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида (08.08.2022 йилдаги ЎРҚ-788-сон), Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 14.10.2022 йилдаги “Давлат фуқаролик хизматчилари томонидан одоб-ахлоқ қоидаларига риоя этилишини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорида, давлат харидлари жараёнида манфаатлар тўқнашуви ва унинг олдини олишга оид қоидалар “Давлат харидлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида (22.04.2021 йилдаги ЎРҚ-684-сон) ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ҳам ўз аксини топган.

Жиноят ишлари бўйича судга қадар иш юритишни, шунингдек суд ишини юритиш чоғида юзага келадиган муносабатларни тартибга солувчи қонунларда

манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишга оид бошқа қоидалар белгиланиши мумкин эканлиги кўрсатилган.

Бунда, Жиноят процессуал кодексида манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишга оид бошқа қоидалар белгиланиши мумкин эканлиги назарда тутилмоқда.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида Ўзбекистон Республикасининг манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилиши кўрсатилган.

Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида”ги Қонуни (06.02.2019 йилдаги ЎРҚ-518-сон) 2-моддаси 3-қисмига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси томонидан ратификация қилинган халқаро шартномада Ўзбекистон Республикасининг қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаси қоидалари қўлланилиши белгиланган.

3. Ушбу Қонуннинг 3-моддасида белгиланган давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими деганда кимлар назарда тутилмоқда?

давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими деганда, Қонуннинг 1-моддасида белгиланган давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда меҳнат шартномаси (контракт) асосида ёхуд сайлаб қўйиладиган ёки тайинланадиган лавозимларда меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган бошқарув ходимлари тушунилади, яъни мазкур Қонун талаблари унинг 1-моддасида белгиланган ташкилотларнинг техник ва ёрдамчи ходимларига нисбатан тадбиқ этилмайди.

4. Ушбу Қонуннинг 3-моддасида белгиланган белгиланган таърифга кўра, мавжуд ва эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви ҳолати қандай ажратилади?

манфаатлар тўқнашуви деганда, шахсинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини

лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият бўлиб, биринчи ҳолатда айна пайтда реал мавжуд бўлган манфаатлар тўқнашуви, иккинчи ҳолатда келажакда юзага келиши мумкин бўлган потенциал, яъни эҳтимолий манфаатлар тўқнашувига ажратилади.

Бунда шахснинг шахсий манфаатдорлиги бошқа фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамият ёки давлатнинг қонуний манфаатларига зарар етказиши мумкин.

5. Ушбу Қонуннинг 3-моддасида белгиланган манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича махсус бўлинма сифатида давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг 2 та таркибий бўлинмаси, яъни коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари кўрсатилган.

Бунда ҳар иккала таркибий бўлинма фаолият юритадими ёки улардан бирими? Агар ташкилот ташкилий тузилмасида ҳар иккала таркибий тузилма мавжуд бўлса, манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ вазифа ва функциялар улар ўртасида қандай тақсимланади?

манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича махсус бўлинма деганда, давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг ташкилий тузилмасида мавжуд коррупцияга қарши ички назорат (комплаенс-назорат) бўлинмалари (ва) ёки ходимлар билан ишлашга масъул бўлган кадрлар (яъни инсон ресурсларини бошқариш) бўлинмалари назарда тутилмоқда.

Бунда ташкилот раҳбари томонидан ташкилот ходимлари (бошқарув) штатлар таркибидан ва иш юкламаси ҳажмидан келиб чиқиб вазифалар юкланади. Агар ташкилотнинг бошқарув ходимлари штатлар сони кўп ва иш юкламаси ҳажми юқори бўлса, шунингдек коррупцияга қарши ички назорат (комплаенс-назорат) бўлинси ҳам, ходимлар билан ишлашга масъул бўлган

кадрлар (яъни инсон ресурсларини бошқариш) бўлинмаси ҳам мавжуд бўлси, манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ вазифа ва функциялар коррупцияга қарши ички назорат (комплаенс-назорат) бўлинмалари ва кадрлар (инсон ресурсларини бошқариш) бўлинмалари ўртасида тақсимланади.

Агар ташкилотда юқоридаги таркибий тузилмалардан бири мавжуд бўлмаганда, манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ вазифа ва функциялар ташкилотда мавжуд бўлган таркибий тузилмага (коррупцияга қарши ички назорат (комплаенс-назорат) бўлинмалари ёки кадрлар (инсон ресурсларини бошқариш) бўлинмаларига юкланади.

6. Ушбу Қонуннинг 3-моддасида белгиланган шахсий манфаатдорлик тушунчасини батафсил тушунтириб беринг?

шахсий манфаатдорлик деганда, давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ёхуд у билан алоқадор шахслар ушбу ходим томонидан бевосита (тўғридан-тўғри) ёки билвосита (бошқа шахслар орқали) қарор қабул қилиниши ёки ходимнинг ушбу жараёнда бошқача тарзда иштирок этиши натижасида олиши мумкин бўлган ҳар қандай наф ёки афзалликлар тушунилади.

Шахснинг шахсий манфаатдорлиги деганда, давлат хизматчисининг ўз хизмат вазифаларини ҳолис бажаришига таъсир қиладиган ёки таъсир қилиши мумкин бўлган, ўзи, қариндошлари ёки унга алоқадор шахсларнинг моддий ёки номоддий шаклида асоссиз бойиш (даромад олиш) имконияти тушунилади.

Шуни ёдда тутиш керакки, давлат хизматчисининг шахсий манфаатдорлиги бошқа шахслар, масалан, давлат хизматчисининг дўстлари, унинг қариндошлари фойда оладиган ёки олишлари мумкин бўлган ҳолларда пайдо бўлиши мумкин.

Шунга кўра, ушбу шарҳда "давлат хизматчисининг шахсий манфаати билан боғлиқ бўлган қариндошлар ва/ёки бошқа алоқадор шахслар" атамаси давлат хизматчисининг шахсий манфаати билан боғлиқ бўлиши мумкин бўлган шахслар доирасини аниқлаш учун ишлатилади.

Манфаатлар тўқнашуви ҳолатларига давлат хизматчиси ўз хизмат вазифаларини бажариш жараёнида учрайдиган кўплаб кейс (вазият)лар мавжуд.

Давлат хизматчиларининг шахсий манфаатлари хилма-хиллигини ҳисобга олган ҳолда, бундай вазиятларнинг тўлиқ рўйхатини тузиш имконсиз. Шунга қарамай, манфаатлар тўқнашуви юзага келиши мумкин бўлган қуйидаги бир қатор асосий "тартибга солиш соҳаларини" аниқлаш мумкин:

давлат хизматчисининг шахсий манфаатлари боғланган қариндошлари ва/ёки бошқа алоқадор шахсларга нисбатан давлат бошқарувининг муайян функцияларини бажариш;

бошқа пуллик ишларни бажариш;

қимматли қоғозлар, банк депозитларига эгалик;

совғалар ва хизматларни қабул қилиш;

мулк мажбуриятлари ва суд жараёни;

собиқ иш берувчи билан ўзаро муносабатлар ва давлат хизматидан бўшатиладиган кейин иш билан таъминлаш;

белгиланган тақиқларнинг аниқ бузилиши (масалан, расмий маълумотлардан фойдаланиш, хорижий мамлакатлардан мукофотлар, фахрий ва махсус унвонларни олиш (илмий унвонлардан ташқари) ва бошқалар.).

7. Ушбу Қонуннинг 3-моддасида белгиланган яқин қариндошлар тушунчасини тушунтириб беринг.

Бундан ташқари мазкур тушунча Оила кодекси, Меҳнат кодекси, Давлат фуқаролик хизмати тўғрисидаги Қонун ва бошқа НХХларда ҳам мавжуд бўлиб, мазкур тушунчани бирхиллаштириш лозим.

яқин қариндошларга Оила кодексининг 57-моддаси (Қариндошчилик)да кўрсатилган тўғри шажара биринчи даражадаги қариндошлар - ота-оналар, ўғиллар, қизлар, ён шажара бўйича қариндошликнинг иккинчи даражасида турадиган ака-ука ва опа-сингиллар, шунингдек, эр-хотинлар, эр-хотинларнинг тўғри шажарадаги биринчи даражадаги қариндошлари - ота-оналари, фарзандлари ён шажара бўйича қариндошликнинг иккинчи даражасида турадиган ака-укалари, опа-сингиллари қиради.

Меҳнат кодексининг 121-моддаси (Қариндошларнинг давлат ташкилотида бирга хизмат қилишини чеклаш)га кўра, ўзаро яқин қариндош ёки қуддан

қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланади. Ушбу қоидадан истиснолар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланиши мумкин эканлиги кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 11.03.1997 йилдаги “Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексини амалга ошириш учун зарур бўлган норматив ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида”ги 133-сон қарори 3-иловасида Давлат (акционерлик) корхоналарининг Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 79-моддасида (121-моддасида) назарда тутилган қариндош-уруғларнинг, агар уларнинг хизматлари улардан бирининг бошқасига бевосита бўйсунуши ёки назорати остида бўлиши билан боғлиқ бўлса, бирга хизмат қилишларини чеклаш қоидаларидан истисно этилиши мумкин бўлган ходимларнинг 16 та тоифаси белгиланган.

8. Ушбу Қонуннинг 4-моддасида манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишнинг асосий принциплари, яъни қонунийлик; фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ва давлатнинг қонуний манфаатлари устуворлиги; очиқлик ва шаффофлик; холислик; коррупцияга нисбатан муросасизлик каби принциплар белгиланган.

Аммо, ушбу тушунчаларнинг мазмуни Қонунда ёритиб берилмаган бўлиб, уларни тавсифлаб беринг.

Манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишда амал қилиниши лозим бўлган 5 та асосий принцип белгиланган бўлиб, хусусан:

қонунийлик – манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни амалга оширишда иштирок этадиган давлат органлари ва ташкилотлари ҳамда уларнинг масъул раҳбар ва мутахассис ходимлари Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, ушбу Қонун ва бошқа қонунчилик ҳужжатлари талабларига

аниқ риоя қилиши ва уларни бажариши шарт бўлиб, қонунчиликка аниқ риоя қилишдан ҳамда уларни ижро этишдан чекиниш қонунийликни бузиш ҳисобланади ва белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ва давлатнинг қонуний манфаатлари устуворлиги – манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни амалга оширишда иштирок этадиган давлат органлари ва ташкилотлари ҳамда уларнинг раҳбар ва масъул ходимлари инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларига риоя этишлари шарт бўлиб, инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари бузилган тақдирда, давлат органлари ва ташкилотлари ҳамда уларнинг раҳбар ва масъул ходимлари ушбу ҳуқуқлар, эркинликлар ва қонуний манфаатларни тиклаш, етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш ҳамда айбдорларни белгиланган тартибда жавобгарликка тортиш чораларини кўриши шарт.

очиклик ва шаффофлик – манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ қоидалар ва тартиб-таомиллар манфаатдор шахслар учун очик, шаффоф ва тушунарли бўлиши ҳамда манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни амалга оширишда иштирок этадиган давлат органлари ва ташкилотлари ҳамда уларнинг раҳбар ва масъул ходимлари ахборотдан эркин фойдаланилишини таъминлаши керак.

холислик – манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ қоидалар ва тартиб-таомиллар амалга оширишда объектив, яъни холис ёндашув асосида бўлиши керак.

коррупцияга нисбатан муросасизлик – коррупцияга нисбатан тоқатсизлик, яъни ҳар қандай шарт-шароит ва ҳолатга қарамасдан уни қабул қилмасликда ифодаланадиган коррупцияга қарши “0” муносабат.

9. Қонунда манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорлар ва тузилган битимлар суд тартибида ҳақиқий эмас деб топилади деб белгиланган. Ушбу норма ҳозиргача қабул қилинган қарорлар ва тузилган битимларга ҳам тадбиқ этиладими?

Албатта. Ушбу қонун олдин манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорлар ва тузилган битимларга ҳам тадбиқ этилади.

10. Давлат органлари ва бошқа ташкилотлар ходимлари муайян бир расмий тадбирда ўзининг назорат қилувчи ташкилот ходимларидан совғалар ёки хизматлар қабул қилиши келажақда манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлиши мумкинми?

Қонунчиликка кўра совғанинг қиймати базавий ҳисоблаш миқдорининг 4 (тўрт) бараварига тенг ёки ундан кўп бўлмаган миқдорда эканлиги аниқланган тақдирда, совға давлат фуқаролик хизматчисидан қолдирилади ва у томонидан ўз ихтиёрига кўра тасарруф этилади.

11. Яқин қариндош бўлган ходимлар битта ташкилотда ишлашади. Айни пайтда бири ташкилотдан ходимларга совғалар тақдим қилиш, турли хил имтиёзлар белгилаш, таътиллар билан боғлиқ муносабатларни бошқаради. Ушбу ҳолатда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви мавжудми?

Қонуннинг 1-моддасида белгиланган амал қилиш соҳаси доирасига кирса, манфаатлар тўқнашуви деб топилади ҳамда қонунда белгиланган чоралар кўрилишига сабаб бўлади.

12. Банк ходимининг унинг яқин қариндошлари ушбу банкнинг қимматли қоғозлари, банк депозитлари ёки унинг аксияларига эгалик қилиши манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлиши мумкинми?

Қонуннинг 1-моддасида назарда тутилган амал қилиш соҳаси доирасига кирса, манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлади ҳамда бундай ҳолатга йўл қўйилмайди.

13. Айланма эшик (revolving door) амалиёти – ходим ёки раҳбар ўзининг илгари ишлаган давлат органи ёки бошқа ташкилотга ёки унинг раҳбари, ходимига нисбатан муайян ваколат, функцияларни белгилашда иштирок этади. Ушбу амалиёт манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлиши мумкинми?

Ушбу амалиёт манфаатлар тўқнашувига сабаб бўлади.

14. Манфаатлар тўқнашувини олдини олишда Одоб-ахлоқ комиссияларининг роли қандай?

Давлат органи ёки бошқа ташкилот ходими томонидан ушбу Қонунда белгиланган талабларга риоя этилишини таъминлаш чораларини кўради; манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан кўрилатган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) ҳақидаги масалаларни кўриб чиқади; мавжуд манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳоллар устидан коллегиял назоратни амалга оширади; ушбу Қонунда белгиланган талабларнинг давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимлари томонидан бузилишлари мавжудлиги (мавжуд эмаслиги) тўғрисида хизмат текшируви натижаларига кўра хулоса чиқаради; манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабар қилмаган, била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборот тақдим этган ёхуд бундай ахборотни яширган ходимни жавобгарликка тортиш ҳақида давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг раҳбарига таклиф киритади.

15. Манфаатлар тўқнашувини олдини олишда махсус бўлинманинг роли нималарда намоён бўлади?

давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими томонидан аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳоллари тўғрисидаги ахборотни умумлаштиради;

давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ушбу Қонун талабларини бузган ходимига нисбатан хизмат текширувини ўтказди;

давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимлари ўртасида манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш юзасидан қонунчиликка мувофиқ тушунтириш ишларини амалга оширади;

еҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияларни, шунингдек мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарномани кўриб чиқади, уларнинг натижаларига кўра одоб-ахлоқ комиссиясига таклифлар киритади;

давлат органи ёки бошқа ташкилот ходимининг манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги хабарлари муносабати билан манфаатлар тўқнашуви мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги тўғрисида хулоса беради;

давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳолларини таҳлил қилади ҳамда уларни тартибга солиш бўйича таклифларни ишлаб чиқади;

давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда ушбу Қонун талабларига риоя этилиши ҳолати тўғрисидаги ҳар йилги ҳисоботларни тайёрлайди ҳамда ҳисоботлар унинг расмий веб-сайтига жойлаштирилишини таъминлайди.

16. Давлат органлари ва бошқа ташкилотлар ходимлари, шунингдек уларга алоқадор шахсларнинг ўзига нисбатан ёки бошқа ходимларга нисбатан манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари ҳақида хабар бермаслиги қандай ҳуқуқий оқибатларга олиб келади?

Қонуннинг амал қилиш соҳасида юз берган бўлса, МЖТКнинг 193⁴-модда. Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларини бажармаслик санкциясида белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

17. Бир шахс турмуш ўртоғи туман ҳоқими лавозимига тайинлангандан сўнг туман тиббий поликлиника раҳбари лавозимга тайинланган. Мазкур шахс тиббий поликлиника раҳбари лавозимда ишлашга ҳақлими?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош ёки куда томондан қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланиши белгиланган.

18. Бир шахс турмуш ўртоғи раҳбар бўлиб ишлаётган ташкилот бўйсунувидаги ташкилотнинг бўлим бошлиғи лавозимида фаолият юритади. Мазкур шахс бўйсунув ташкилотда бўлим бошлиғи лавозимида ишлашга ҳақлими?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош ёки куда томондан қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар,

ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланиши белгиланган.

19. Бир шахс вилоят ҳокимлиги кадрлар бошқармасида бош мутахассис бўлиб ишлаётган бир пайтда туман ҳокимнинг ёрдамчиси вазифасида фаолият юритиши қонунийми?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош ёки куда томондан қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланиши белгиланган.

20. Бир шахс вилоят ҳокимлигининг кадрлар бошқармаси бошлиғи лавозимида фаолият юритиши билан бир қаторда унинг турмуш ўртоғи мазкур ҳокимликни хўжалик бошқармасининг техник вазифасида ишлаши қанчалик қонунга тўғри келади?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош ёки куда томондан қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланиши белгиланган.

21. Ижтимоий масалалар бўйича ҳоким ўринбосари ишдан бўшатишдан кейин ўзининг назорат объекти ҳисобланган ташкилотларга ёки ижтимоий масалалар бўйича бош мутахассис ёхуд етакчи мутахассис бўлиб ишга кириши тақиқланганми?

Йўқ

22. Эр-хотиннинг битта ташкилотда ишлаши мумкинми?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлмаса.

23. Давлат органлари ва бошқа ташкилотларда ишловчи ходимга алоқадор шахс давлат органи назоратида бўлмаган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланади, яъни раҳбар ёки таъсисчи ҳисобланади. Бундай ҳолатда қандай йўл тутиш керак?

Мазкур ҳолат эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви сифатида баҳоланади ва Қонунга мувофиқ уни тартибга солиш чорасини кўриш лозим бўлади, яъни агарда Қонун билан таъсисчилик ушбу ходимга тақиқланган бўлса, ушбу манфаатидан вос кечиши ёхуд ДХМга ушбу фаолиятини тўхтатишга ариза бериши лозим.

Раҳбарлик лавозимида фаолият юритиш Меҳнат кодексининг 432-моддасига мувофиқ ўриндошлик асосида ишлаш ходимнинг ўзининг асосий ишидан ташқари алоҳида меҳнат шартномаси шартлари бўйича асосий ишидан бўш вақтида бошқа мунтазам ҳақ тўланадиган ишни бажариш эканлиги белгиланган.

Бироқ, Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 18 октябрдаги 297-сон қарорига мувофиқ давлат ва хўжалик бошқаруви органларида, шу жумладан ўриндошлик асосида бир вақтнинг ўзида иккита раҳбарлик лавозимини эгаллашга йўл қўйилмайди, қонунчиликда белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

24. Давлат органи ёки ташкилотида ишловчи ходим, унинг яқин қариндоши ёки унга алоқадор шахс ушбу давлат органи ёхуд ташкилотнинг соҳа жиҳатдан назорат қилинадиган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишга ҳақлими.

Масалан: Қишлоқ хўжалиги вазирлигида ишловчи ходим, унинг яқин қариндоши ёки унга алоқадор шахс фермер хўжалиги таъсисчиси ёки раҳбари бўлиб ишлаши қонунга тўғри келадими?

Ҳақли агарда қонунчилик билан уларга ушбу фаолият билан шуғулланиш тақиқланмаган бўлса.

Мазкур ҳолатда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви ҳолати тартибга солиниши лозим бўлади.

25. Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуннинг 5-моддасида давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига алоқадор шахслар келтирилган бўлиб, унда фақат 3 тоифадаги шахслар санаб ўтилган. Шу билан бирга, амалиётда ходимга алоқаси бор, лекин Қонунда келтирилган тоифага тушмаган шахслар билан манфаатлар тўқнашуви вужудга келса, унинг ҳуқуқий оқибати қандай бўлади? (Масалан қўшниси, дўсти, синфдоши, курсдоши ва ҳ.к.)

Мазкур ҳолат одоб-ахлоқ қоидалари доирасида кўриб чиқилиб, хизмат текушируви натижаларидан келиб чиқиб хулоса бериш мумкин.

26. Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуннинг 3-моддасида “яқин қариндошлар” тушунчасига таъриф берилган. Таърифда оналик ёки оталиққа ҳамда васийликка олинган шахслар қамраб олинмаган. Улар иштирокида манфаатлар тўқнашуви вужудга келса, унинг ҳуқуқий оқибати қандай бўлади?

Оила кодексига мувофиқ оналик ёки оталиққа ҳамда васийликка олинган шахслар сир сақланиши белгиланган.

Шундан келиб чиқиб, расмий равишда фарзанди ҳисобланса, ушбу қонун доираси билан қамраб олинади.

27. Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунни бузганликда айбдор бўлган шахслар қандай жавобгарликка тортилиши мумкин?

Маъмурий жавобгарлик кодексининг 1934-моддасига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортиладилар.

Қонунчилик ҳужжатларида бошқа чекловлар бўйича бошқача тартиб назарда тутилган бўлса, ушбу жазо турлари бўйича жавобгарликка торитиладилар.

28. Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги қонунни бузганликда айбдор бўлган шахсларнинг моддий жавобгарлиги қандай?

Айбор шахсдан ташкилот ёки бошқа юридик (жисмоний) шахслар (асосий ва қўшмча жавобгар бўлмаган) кўрган зарардан келиб чиқиб регресс тартибида ундирилади.

29. Манфаатлар тўқнашуви ҳолатларини аниқлашда фаол ёрдам берган шахслар мукофотланиш тартиби қандай?

Ташкилотнинг ички идоравий ҳужжатларда белгиланган шаклларда рағбатлантирилади.

30. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 11.03.1997 йилдаги 133-сон қарори 3-иловасидаги рўйхатнинг 11-бандида кўрсатилган “ўрмон ва сув хўжалиги мутахассислари” жумласи айнан қайси лавозимларга тегишли ёки ўрмон ва сув хўжаликларидagi барча лавозимларга тегишлими?

Хизматчиларнинг асосий лавозимлари ва ишчилар касблари классификатори (ХАЛИКК-2020) давлат стандартида:

4501-бандда сув хўжалиги автоматлаштирилган объектларини эксплуатация қилиш бўйича техник (Техник по эксплуатации автоматизированных объектов водного хозяйства) мутахассис персонал тоифасига кириши кўрсатиб ўтилган;

4564-бандда ўрмонларнинг ҳолати, улардан фойдаланиш, кўпайтириш, сақлаш ва муҳофаза қилиш бўйича давлат назорат инспектори (Инспектор государственного контроля за состоянием, использованием, воспроизводством, охраной и защитой лесов) мутахассис персонал тоифасига кириши кўрсатиб ўтилган.

31. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуннинг 7-моддаси 2-хатбошисида “Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига алоқадор шахслар мазкур ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот билан муносабатларга киришганда:

шахсий манфаатларини кўзлаб манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги;

эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни электрон ёки ёзма шаклда тўлдириши, унга била туриб ёлғон ва нотўғри маълумотларни киритмаслиги шарт”лиги қайд этилган.

Савол: Алоқадор шахслар қаердан (ёзма) декларация олади ва кимга ёки қайси органга (мисол учун, тизимости корхонаси алоқадор шахси юқори турувчи вазирликка) декларацияни топширади? Уни ким текширади (ташкилот ёки юқори турувчи орган)? Натижаси қандай тартибда ва муддатда мурожаатчига билдирилади?

Ходим ишлаётган ташкилотга давлат хизматидан фойдаланиш ёки оддий мурожаат қилганида ҳам электрон шаклда (ёки ёзма шаклда) мурожаатига қўшимча декларация тақдим этади. Бу қўшимча хужжат ҳисобланмайди. Бу кўпроқ, мурожаатларда холисликни таъминлаш учун аниқлаштириладиган аниқ бир мажбуриятлардан бири ҳисобланади.

32. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 7-моддаси 3-қисмида “Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими билан алоқадор шахслар томонидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда била туриб ёлғон ёки нотўғри маълумотлар тақдим этилганлиги ушбу Қонунда белгиланган ҳуқуқий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин”лиги белгиланган.

Ушбу ҳолатда давлат хизматчиси ва алоқадор шахсга нисбатан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодексида қандай жавобгарлик назарда тутилган?

Мазкур ҳолатдан келиб чиқиб, фақатгиан маъмурий жавобгарлик чоралари кўрилиш белгиланган.

33. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 8-моддаси 1-қисми 6-хатбошисида “ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилотнинг назоратида бўлган тадбиркорлик фаолияти субъектининг акцияларига ёки устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларига эгалик қилишга, шунингдек ушбу тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бошқарув органи аъзоси бўлишга” чеклов мавжуд.

Бу ҳолатда тизимости АЖлари Кузатув кенгашлари аъзолигига ҳам чеклов ўрнатиладими? (Кузатув кенгаши аъзоси ҳам АЖнинг юқори бошқарув органи ҳисобланади).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 22 декабрдаги “Хўжалик бошқарув органлари тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ–3366-сон Фармонининг 1-бандига асосан таркибига кирувчи корхоналарнинг хўжалик бирлашмасига тегишли бўлган акция пакетлари орқали ана шу корхоналарнинг хўжалик бошқарувини амалга оширувчи акциядорлик компаниялари, шу жумладан давлат-акциядорлик компаниялари хўжалик бирлашмалари хўжалик бошқаруви органи ҳисобланиши белгиланган.

Бироқ, давлат бошқаруви, шу жумладан тақсимлаш вазифалари, шунингдек уларнинг таркибига кирувчи корхоналар фаолиятига маъмурий аралашув хўжалик бошқаруви органларининг ваколатига кирмайди.

Ўз навбатида, “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг 74-моддасига мувофиқ жамиятнинг кузатув кенгаши жамият фаолиятига умумий раҳбарликни амалга оширади.

“Давлат мулкани бошқариш тўғрисида”ги Қонуннинг 12-моддасида асосан давлат иштирокидаги корхоналарга нисбатан бир вақтнинг ўзида ҳам мулкдорнинг, ҳам тартибга солувчининг вазифаларини бажаришга йўл қўйилмайди. Ушбу ҳолат мулкдорнинг вазифаларини давлат органидан

Агентликка ўтказиш ёки мазкур корxonани тугатиш ёхуд тартибга солувчининг вазифаларини ушбу давлат органидан бошқа давлат органига ўтказиш йўли билан бартараф этиши кўрсатиб ўтилган.

Манфаатлар тўқнашуви ҳолати келиб чиқиш ҳолатлари мавжуд бўлса, албатта.

34. Бир шахс Республика даражасидаги давлат идорасининг таркибий тармоғида фаолият юритади, унинг акиси эса ушбу давлат идорасининг таркибий тармоғи томонидан назорат қилинадиган ҳудудий бўлимида ишлайди. Ушбу ҳолатда манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилганми?

Мазкур ҳолатда агарда ходимлар битта ташкилот тизимда иш фаолиятини амалга ошираётган бўлса, албатта бу ҳолат юзасидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш чоралари кўрилиш лозим.

35. Давлат идораси ходими томонидан деҳқон ёки фермер хўжалиги, савдо йўналишидаги тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиши қонунчиликка тўғри келадими?

Агарда қонунчилик билан мазкур фаолият билан шуғулланиш ушбу ходимга чекланмаган бўлса.

36. Давлат идораси ходимининг яқин қариндошлари ушбу давлат идораси томонидан назорат қилинадиган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишида ёки тадбиркорлик субъекти ходими бўлиб ишлашида манфаатлар тўқнашуви мавжудми?

Албатта йўқ.

37. Давлат идораси раҳбари бўлган шахснинг яқин қариндошлари ушбу идоранинг мутахассиси бўлиб ишлашида манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилганми?

Меҳнат кодексининг 121-моддасида ўзаро яқин қариндош ёки куда томондан қариндош бўлган шахсларнинг (ота-она, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотин, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари) айнан битта давлат ташкилотида бирга хизмат қилиши, агар уларнинг бирга хизмат қилиши улардан бирининг иккинчисига

бевосита бўйсунушига ёки унинг назорати остида бўлишига боғлиқ бўлса тақиқланиши белгиланган.

38. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 8-бўлимига мувофиқ “яқин қариндошлар бу – қариндош ёки қуда томондан қариндош бўлган шахслар, яъни ота-она, туғишган ва ўғай ака-ука ва опа-сингиллар, эр-хотин, фарзанд, шу жумладан фарзандликка олинганлар, бобо, буви, неваралар, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, туғишган ва ўғай ака-ука ва опа-сингиллари”.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 3-моддасига кўра “яқин қариндошлар бу – ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотинлар, шунингдек эр-хотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари”.

Иш фаолияти давомида “яқин қариндошлар” тушунчасини қўллашда қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжатдан фойдаланиш лозим бўлади?

“Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 3-моддасида ушбу муносабатларда яқин қариндошлар кимлар ҳисобланиши белгилаб берилган.

39. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 5-моддаси учинчи хатбошисига мувофиқ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ва унинг яқин қариндошлари юридик шахснинг устав фонди акцияларига ёки улушларига эгалик қилса, ўша юридик шахс давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига алоқадор шахс ҳисобланиши белгиланган.

Ушбу ҳолатда ходим ва унинг яқин қариндошлари юридик шахсларнинг неччи фоиз устав фонди акцияларига ёки улушларига эгалик қилса, алоқадор шахс ҳисобланади?

Нечи фоизга эгалик қилишидан қатъий назар ушбу тадбиркорлик субъекти ходимга алоқадор шахс ҳисобланади.

40. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 11 ҳамда 16-моддалари нормалари ўртасида рақобат бордек кўринади.

Хусусан, 11-модданинг 1-қисмида давлат органи ёки бошқа ташкилот ходими томонидан ушбу Қонун талабларига риоя этилиши устидан назорат давлат органида ёки бошқа ташкилотда тузилган одоб-ахлоқ комиссияси томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Шу билан бирга, 16-модданинг 1-қисмига мувофиқ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг раҳбар ходими ҳамда махсус бўлинманинг раҳбари манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш учун масъул ҳисобланиши белгиланган.

Мазкур икки норма ўртасида фарқни тушунтириб берсангиз.

Ушбу моддаларда белгиланган талаблар қандай ёзилган бўлса, шундай тушунилади. Бунда, 11-моддасида одоб-ахлоқ комиссиясининг роли аниқ белгилаб берилмоқда.

41. Ўзбекистон Республикаси “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонунининг 18-моддаси 1-қисмига мувофиқ давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими шахсга доир маълумотлари ўзгарган тақдирда, эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни тўлдириши ва ҳар йили 15 январдан кечиктирмай махсус бўлинмага тақдим этиши кераклиги белгиланган.

Савол: мазкур декларация ўтган йил учун тўлдириладими ёки келаётган йил учунми?

Тўлдирилаётган кун ҳолати бўйича тўлдирилади.

42. Давлат органининг мансабдор шахси ва/ёки унга тенглаштирилган шахс (кейинги ўринларда –мансабдор шахс) давлат харидлари жараёнида қайси шахслар иштирок этган ҳолларда қарор қабул қилишда қатнашади?

Давлат органининг мансабдор шахси ва/ёки унга тенглаштирилган шахс (кейинги ўринларда –мансабдор шахс) давлат харидлари жараёнида қуйидаги шахслар иштирок этган ҳолларда қарор қабул қилишда қатнашади:

– мансабдор шахснинг турмуш ўртоғи, яқин қариндоши ёки турмуш ўртоғининг яқин қариндошлари бўлган яқка тартибдаги тадбиркор; – мансабдор шахснинг турмуш ўртоғи, яқин қариндошлари ёки турмуш ўртоғининг яқин қариндошлари муассис (иштирокчиси), раҳбар, бош бухгалтер, коллегиял органининг аъзоси бўлган ташкилот;

– мансабдор шахснинг турмуш ўртоғи, яқин қариндошлари ёки турмуш ўртоғининг яқин қариндошлари олдида мулкӣ мажбуриятлари бўлган ташкилотлар;

– мансабдор шахснинг турмуш ўртоғи, яқин қариндошлари ёки турмуш ўртоғининг яқин қариндошлари мол-мулк (совғалар) ёки хизматларни бепул олган ташкилот ёки яқка тартибдаги тадбиркор.

Мансабдор шахс ушбу харид тартиб-таомилида иштирок этишдан ўзини ўзи рад қилиши зарур ёки у раҳбар томонидан четлаштирилиши мумкин.

43. Мансабдор шахс 1-бандда келтирилган ташкилот, яқка тартибдаги тадбиркорга нисбатан талабнома-даъво ишларини амалга оширадими (ёки бундай ишларни амалга оширишда қатнашадими)?

Мансабдор шахс 1-бандда келтирилган ташкилот, яқка тартибдаги тадбиркорга нисбатан талабнома-даъво ишларини амалга оширади (ёки бундай ишларни амалга оширишда қатнашади). Мансабдор шахс ушбу харид тартиб-таомилида иштирок этишдан ўзини ўзи рад қилиши зарур ёки у раҳбар томонидан четлаштирилиши мумкин.

44. Мансабдор шахс 1-бандда санаб ўтилган ташкилотлар ёки яқка тартибдаги тадбиркорлар фаолияти билан боғлиқ масалалар бўйича алоҳида (коллегиял тузилмалар доирасидан ташқарида) тегишли хулоса расмийлаштирадими?

Бундай ҳолатларда ходимни манфаатлар тўқнашуви предмети бўлган қарорларни қабул қилишдан четлаштириш тавсия этилади.

45. Моддий ресурсларни (товарлар, ишлар, хизматлар) харид қилиш учун масъул бўлган мансабдор шахслар 1-бандда санаб ўтилганлардан етказиб берувчиларни танлайдими?

Бундай ҳолатларда ходимни манфаатлар тўқнашуви предмети бўлган қарорларни қабул қилишдан четлаштириш тавсия этилади.

46. Мансабдор шахс аттестация комиссиясининг аъзоси бўлиб, у ўзининг қариндоши тўғрисида қарор қабул қилиши мумкинми?

Ушбу қарорни қабул қиладиган аттестация комиссиясининг йиғилишида иштирок этишдан четлатиш тавсия этилади.

47. Мансабдор шахс давлат хизматига киргунга қадар унинг ходими бўлган хўжалик жамиятининг бошқарув органларидаги вакили ҳисобланадими?

Мансабдор шахснинг собиқ иш берувчи билан муносабатлари юкланган функцияларнинг обектив бажарилишига таъсир қилиши ва манфаатлар тўқнашувига олиб келиши мумкинлигини баҳолаш тавсия этилади.

48. Мансабдор шахсга улушлари (акциялари) белгиланган тартибда ишончли бошқарувга берилган хўжалик жамиятининг иштирокчиси бўлиши мумкинми?

Бу вазиятда ходим жамият тўғрисида қарор қабул қилишда иштирок этаётганда юзага келган манфаатлар тўқнашуви тўғрисида бевосита раҳбарни хабардор қилиши керак.

49. Мансабдор шахс меҳнат (хизмат) вазифасини бажараётганда ушбу мансабдор шахснинг шахсий манфаатларини кўзлаган шахс учун учун тижорат битимларини тузишда наф ёки рақобат устунликларига эга бўлиш имконини берувчи маълумотлардан хабардор бўлиши тўғрими?

Бундай ҳолатда, меҳнат (хизмат) вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда маълум бўлган маълумотларни ошкор қилиш ва шахсий мақсадларда фойдаланишни тартибга солувчи қоидаларни кўриб чиқиш тавсия этилади. Агар интизомий ҳуқуқбузарлик белгилари, маъмурий ҳуқуқбузарлик ёки жиноят белгиларини ўз ичига олган қилмишни содир этиш факти аниқланса, бу

маълумот хизмат текшируви ўтказиш ва жавобгарлик чораларини қўллаш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш учун раҳбарга тақдим этилади, қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда, тегишлилиги бўйича ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга юборилади.

1

Январь

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

"Коррупцияга қарши курашишда аҳолининг барча қатламлари, энг яхши мутахассислар жалб қилинмас экан, жамиятимизнинг барча аъзолари, таъбир жоиз бўлса, "ҳалоллик вакцинаси" билан эмланмас экан, ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эриша олмаймиз. Биз коррупциянинг оқибатлари билан курашишдан унинг барвақт олдини олишга ўтишимиз керак"

Ш. Мирзиёев

Манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият.

2025

2

Февраль

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	1	2

Манфаатлар тўқнашуви -
коррупцияга йўл очади.
Бунга йўл қўйманг!

Мавжуд (ҳақиқий) манфаатлар тўқнашуви – шахснинг шахсий манфаатлари бевосита ёки билвосита давлат, жамият ва бошқа фуқароларнинг манфаатларига зид бўлган вазият. Мавжуд (ҳақиқий) манфаатлар тўқнашуви юзасидан хабарнома тўлдирилади.

Эҳтимолий (потенциал) манфаатлар тўқнашуви - алоҳида ҳолатлар юзага келганда, шахснинг шахсий манфаатлари давлат, жамият ва бошқа фуқароларнинг манфаатларига зид бўлиши ва ушбу ходимнинг меҳнат мажбуриятларини бажаришига таъсир қилиши мумкин бўлган вазият. Эҳтимолий (потенциал) манфаатлар тўқнашуви ҳақида декларация тўлдирилади.

2025

3

Март

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
24	25	26	27	28	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

"Ростгўйлик — энг улуғ фазилатдир."
Имом Бухорий

Шахсий манфаатдорлик — давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими ёхуд у билан алоқадор шахслар ушбу ходим томонидан бевосита ёки билвосита қарор қабул қилиниши ёки ходимнинг ушбу жараёнда бошқача тарзда иштирок этиши натижасида олиши мумкин бўлган ҳар қандай наф ёки афзаллик.

2025

4

Апрель

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	1	2	3	4

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими — давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда меҳнат шартномаси (контракт) асосида ёхуд сайлаб қўйиладиган ёки тайинланадиган лавозимларда меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган бошқарув ходими.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPTSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

*Давлат хизмати – муқаддасдир.
Давлат хизматчиси ўз фаолиятида
коррупция ва манфаатлар
тўқнашувига йўл қўймаслиги лозим!*

2025

5

Май

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
28	29	30	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	1

Бошқарув қарорларини қабул қилишда адолат, очиқлик ва холислик - муҳим тамойиллардир!

Манфаатлар тўқнашувини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича масъул орган ва тузилмалар:

- Коррупцияга қарши курашиш агентлиги - махсус ваколатли давлат органи;
- Давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар;
- Махсус бўлинма (давлат органлари ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари);
- Одоб-ахлоқ комиссиялари.

2025

6

Июнь

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29*
30	1	2	3	4	5	6

Яқин қариндошлар — ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар эр-хотинлар, шунингдек эр-хотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари

29 июнь - Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги ташкил топган кун

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

"Виждонли инсон ўз ишини яхши амалга оширади."

Алишер Навоий

2025

7

Июль

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
30	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича махсус бўлинма — давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари.

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Ҳалоллик вакцинаси- тараққиёт гарови!

2025

8

Август

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
28	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишнинг асосий принциплари қуйидагилардан иборат:

- қонунийлик;
- фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ва давлатнинг қонуний манфаатлари устуворлиги;
- очиқлик ва шаффофлик;
- холислик;
- коррупцияга нисбатан муросасизлик.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPTSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

"Ҳалоллик нафсни тарбия қилади
ва қалбни поклайди."

Шайх Саид Афанди

2025

9

Сентябрь

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	1	2	3	4	5

Непотизм (қариндош-уруғчилик) — Непотизм атамаси лотинча “nepos, nepotis” сўзидан келиб чиққан бўлиб, “невара”, “жиян” деган маъноларни билдиради. Непотизм – ўзининг яқин қариндошлари ёки дўстларига асоссиз имтиёзлар бериш мақсадида ҳокимиятдан фойдаланиш ва (ёки) таъсир ўтказиш, шу жумладан: яқин қариндошлари ва (ёки) дўстларига асоссиз мукофотлар ҳисоблаш, давлат органлари ва муассасалари манфаатлари зарарига яқин қариндошлари ва дўстларини ишга қабул қилиш ва лавозимга тайинлаш.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

"Ҳалол йўл инсонни тўғри йўлда сақлайди."

Абулқосим Фирдавсий

2025

10

Октябрь

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
29	30	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Ҳалол меҳнат ерда қолмас.
Ўзбек халқ мақоли.

Фаворитизм (рахнамолик) — Фаворитизм атамаси французча “favoritisme” ва лотинча “favor” сўзларидан келиб чиққан бўлиб, “мойиллик” деган маънони билдиради. Фаворитизм – раҳнамолик кўрсатиш ёки ҳимоя остидаги айрим ходимларни яқин олиш ва қўллаб-қувватлаш маъноларини билдиради. Баъзида раҳбарлар ўз қўл остидаги айрим ходимларни бошқаларга қараганда ўзига яқинроқ олади, улар билан жуда дўстона муносабатда бўлади. Кўп ҳолларда фаворитизм ишхонадаги ишчи муҳитни бузади, ҳамкасблар ўртасида бўлинишларга олиб келади ва коррупциявий ҳолатларни келтириб чиқаради.

2025

11

Ноябрь

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPTSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
24	25	26	27	28	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

"Виждонли инсон ҳеч қачон
ёлғонга ботмайди."
Имом Ғаззолий

Лоббизм (коридор) — Лоббизм атамаси инглизча “lobbyism” сўзидан келиб чиққан бўлиб, “клуарлар”, “ҳос хоналар” деган маъноларни билдиради. Лоббизм – давлат идоралари, қонунчилик, ижроия, суд ҳокимиятларининг минтақалар иқтисодиёти айрим тармоқлари ва соҳаларини, корхоналар, ижтимоий гуруҳларни объектив зарурат тақозоси билан эмас, балки маълум бир манфаатларни кўзлаб, баъзан мансабдор шахсларни сотиб олиш йўли билан қўллаб-қувватлашга қаратилган фаолияти ҳисобланади.

2025

12

Декабрь

Д	С	Ч	П	Ж	Ш	Я
1	2	3	4	5	6	7
8	9*	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

Маҳаллийчилик — шахсни аждодлари (аслзодалик/оиланинг шон-шухрати ва унинг жамоатчилик томонидан эътироф этилиши) ва бундай шахнинг яқин қариндошлари давлат ташкилотида ваколатга эга бўлган мансабдорлигига кўра ишга қабул қилиш, ротация, лавозимга тайинлаш.

9 декабрь - Халқаро коррупцияга қарши курашиш куни

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

"Инсоннинг виждони унинг ички мураббийсидир."

Ибн Сино

2025

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

КАЛЕНДАРЬ 2025

1253

info@anticorruption.uz

www.anticorruption.uz

Тошкент ш., Яккасарой тумани,
Ш.Руставели кўчаси, 8 А
(мўлжал: Гранд Мир меҳмонхонаси)

ДАВЛАТ ОРГАНЛАРИ ЁКИ БОШҚА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ВАКОЛАТЛАРИ:

- мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабардор қилиш тизимини ташкил этади;
- эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларация ва мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарнома шаклини расмий веб-сайтларига жойлаштиради;
- манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда қабул қилинган қарорларни ўзгартиради ёки бекор қилади;
- манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда тузилган битимларни ўзгартиради ёки бекор қилади ёхуд ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисида судга даъво билан мурожаат этади;
- одоб-ахлоқ комиссиялари ва махсус бўлинмаларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш бўйича фаолиятини ташкил этади;
- ташкилотларда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш бўйича ички идоравий тартибни белгилайди;
- аниқланган манфаатлар тўқнашуви бўйича хизмат текширувнинг ҳолисона ташкил этилишини ва унинг натижалари одоб-ахлоқ комиссиялари томонидан кўриб чиқирилишини таъминлайди;
- манфаатлар тўқнашувининг олдини олишда ўрнатилган ҳодимларни рағбатлантириш чораларини кўради;
- манфаатлар тўқнашуви натижасида фуқаролар, ташкилотлар, жамият ёки давлатга етказилган зарарнинг ўрни қопланишини таъминлайди, аҳолининг тегишли давлат органи ёки бошқа ташкилотга бўлган ишончини тиклаш чораларини кўради.

ОДОБ-АХЛОҚ КОМИССИЯСИ:

- ходим томонидан ушбу Қонунда белгиланган талабларга риоя этилишини таъминлаш чораларини кўради;
- манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан кўрилатган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) ҳақидаги масалаларни кўриб чиқади;
- мавжуд манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳоллар устидан коллегиял назоратни амалга оширади;

➤ ходим томонидан ушбу Қонунда белгиланган талабларга риоя этилишини таъминлаш чораларини кўради;

➤ манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан кўрилатган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) ҳақидаги масалаларни кўриб чиқади;

➤ мавжуд манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳоллар устидан коллегиял назоратни амалга оширади;

МАХСУС БЎЛИНМА:

➤ ходим томонидан аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳоллари тўғрисидаги ахборотни умумлаштиради;

➤ ташкилотнинг ушбу Қонун талабларини бузган ходимига нисбатан хизмат текширувини ўтказиши;

➤ ходимлар ўртасида манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш юзасидан қонунчиликка мувофиқ тушунтириш ишларини амалга оширади;

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациялар, шунингдек мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарномани кўриб чиқади, уларнинг натижаларига кўра одоб-ахлоқ комиссиясига таклифлар киритади;

➤ ходимнинг манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги хабарларига кўра манфаатлар тўқнашуви мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги тўғрисида ҳулоса беради;

➤ ташкилотларда аниқланган манфаатлар тўқнашуви ҳолларини таҳлил қилади, уларни тартибга солиш бўйича таклифларни ишлаб чиқади;

➤ ташкилотда ушбу Қонун талабларига риоя этилиши ҳолати тўғрисидаги ҳар йилги ҳисоботларни тайёрлайди, ҳисоботларнинг расмий веб-сайтига жойлаштирилишини таъминлайди.

☎ 1253

✉ info@anticorruption.uz

🌐 www. anticorruption.uz

📍 Тошкент ш., Яккасарой тумани,
Ш.Руставели кўчаси, 8 А
(мўлжал: Гранд Мир мехмонхонаси)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPSIYAGA
QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

ЭСЛАТМА №1

“Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни (ЎРҚ-931-сон) 2024 йил 5 июнь куни қабул қилинган (5 та боб, 33 та модда, кучга кириш санаси 2024 йил 6 декабрь).

Қонунда белгиланган **чеклов ва қоидалар тўлиқ тадбиқ этиладиган** субъектлар:

- давлат органлари;
- маҳаллий давлат ҳокимияти органлари;
- давлат муассасалари;
- давлат унитар корхоналари;
- давлат мақсадли жамғармалари;
- устав фондида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятлари.

Қонуннинг **фақат давлат харидларига оид бандлари тадбиқ этиладиган** субъектлар:

- ўз устав фондида (устав капиталида) давлат органлари ёки бошқа ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар;
- ўз устав фондида (устав капиталида) ушбу модда учинчи қисмининг иккинчи хатбошисида кўрсатилган ташкилотларнинг улуши жами 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар.

Манфаатлар тўқнашувини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича масъул орган ва тузилмалар

- Коррупцияга қарши курашиш агентлиги - махсус ваколатли давлат органи;
- Давлат органлари ёки бошқа ташкилотлар;
- Махсус бўлинма (давлат органлари ёки бошқа ташкилотларнинг коррупцияга қарши ички назорат бўлинмалари (ва) ёки кадрлар бўлинмалари);
- Одоб-ахлоқ комиссиялари.

Манфаатлар тўқнашуви бўйича қандай ҳужжатлар тўлдирилади?

эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви бўйича декларация тўлдирилади;

мавжуд эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви ҳақида хабарнома тўлдирилади;

эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви ва мавжуд эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестрида рўйхатга олинади.

Манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик

юзага келаётган (мавжуд манфаатлар тўқнашуви) ёки

юзага келиши мумкин бўлган (эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви) вазият

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходими — давлат органларида ёки бошқа ташкилотларда меҳнат шартномаси (контракт) асосида ёхуд **сайлаб қўйиладиган ёки тайинланадиган** лавозимларда меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган **бошқарув ходими**

Давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг ходимига **алоқадор шахслар:**

- ташкилот ходимининг яқин қариндошлари (ота-оналар, ака-укалар, опа-сингиллар, ўғиллар, қизлар, эр-хотинлар, шунингдек эр-хотинларнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ва фарзандлари);
- ташкилотнинг ходими ва (ёки) унинг яқин қариндошлари қайси юридик шахснинг устав фонди (устав капитали) акцияларига ёки улушларига эгаллик қилса, ўша юридик шахс;
- ташкилотнинг ходими ёхуд унинг яқин қариндошлари қайси юридик шахсда бошқарув органининг раҳбари ёки аъзоси бўлса, ўша юридик шахс.

Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг ваколатлари:

манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ахборотни ва материалларни давлат органлари ёки бошқа ташкилотлардан сўраб олади ва ўرғанади;

➤ ташкилотларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштиради;

➤ ташкилотларнинг манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги фаолиятини, шу жумладан жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари асосида ўрғанади;

➤ манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ ҳолатлар аниқланганда, битимни бекор қилиш, қарорни ҳамда бошқа ҳужжатни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида ташкилотларга такдимнома киритади ёхуд уларни ҳақиқий эмас деб топиш ҳақида судга даъво киритади;

➤ манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестри, мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги хабарнома ҳамда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларациянинг намунавий шакллари тасдиқлайди;

➤ ташкилотлар учун манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича услубий тавсияларни эълон қилади;

➤ манфаатлар тўқнашуви натижасида фуқаролар, ташкилотлар, жамият ёки давлатнинг манфаатларига етказилган зарарнинг ўрни тўлиқ қопланишига эришилиши устидан назоратни амалга оширади;

➤ махсус бўлинмалар ходимларининг тизимли равишда малакасини ошириш ҳамда кўникмаларини шакллантиришга қаратилган ўқитишни ташкил этади;

➤ маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этмаганлик билан боғлиқ маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳақида баённома тузади ва уни кўриб чиқиш учун судга юборади.

Ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган ташкилотнинг назоратида бўлган тадбиркорлик фаолияти субъектининг акцияларига ёки устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларига эгалик қилишга, шунингдек ушбу тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бошқарув органи аъзоси бўлишга, бундан Ўзбекистон Республикаси қонунларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорларида назарда тутилган ёки бу фаолият қонунчилиққа мувофиқ лавозим мажбуриятлари ҳисобланадиган ҳоллар мустасно.

ЁДДА ТУТИНГ!

Ташкилот назоратида бўлган тадбиркорлик фаолияти субъектларининг акцияларига ёки устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларига эгалик қилган ёхуд мазкур тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бошқарув органлари аъзоси бўлган шахс мазкур ташкилотда ходим лавозимини эгаллаган ҳолларда, у қонунчиликда белгиланган тартибда ушбу акцияларни ёки улушларни бир ой ичида реализация қилиши, бошқарув органларининг аъзолигидан чиқиши керак.

- ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган ташкилотда ўзига тааллуқли бўлган ишларни кўриб чиқишда ёки ўзига алоқадор шахсларга тааллуқли бўлган ишларни кўриб чиқишда вакил сифатида иштирок этишга, агар у қонунчиликка мувофиқ қонуний вакил бўлмаса;
- ходим ёки унга алоқадор шахслар ушбу ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган ташкилотнинг мол-мулкани сотиб олишда ёки ижарага олишда ўзи иштирок этишга ҳақли эмас.

ЁДДА ТУТИНГ!

«Назорат» деганда ташкилот ходимининг тегишли ташкилот фаолиятини шахсан ёки ўзининг бўйсунувидаги шахс орқали текшириш ёхуд унга нисбатан қонунчиликда белгиланган ҳар қандай имтиёзларни (преференцияларни) қўллаш ёки уни ҳар қандай жавобгарликка тортиш (жавобгарликка тортиш бўйича ташаббус кўрсатиш) ёхуд унга лицензия ва рухсат этиш хусусиятига эга бошқа ҳужжатларни бериш (хабарномани қабул қилиш) ҳуқуқи тушунилади.

Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида тартибга солиш чоралари:

- ўзига нисбатан манфаатлар тўқнашуви юзага келган раҳбарнинг бевосита бўйсунувидаги ходимни манфаатлар тўқнашуви юзага келмайдиган бошқа раҳбарнинг бўйсунувиغا ўтказиш;
- ходимни манфаатлар тўқнашуви юзага келиши мумкин бўлган коллегиял орган таркибидан ихтиёрий равишда ўзини ўзи рад этиши орқали ёки мажбуран четлаштириш;
- ходимнинг лавозим мажбуриятлари ёки хизмат ваколатлари доирасини қайта кўриб чиқиш;
- ходимнинг давлат органи ёки бошқа ташкилотнинг манфаатлар тўқнашувида олиб келиши мумкин бўлган ахборотидан ва ҳужжатларидан фойдаланишига чекловлар белгилаш;
- ходимнинг яқка тартибда қарорлар қабул қилишга доир ваколатларини қонунчиликка мувофиқ амалга ошириши устидан коллегиял назоратни таъминлаш;
- ходимга ўзидаги шахсий манфаатдорликни қонунчиликка мувофиқ бартараф этиши тўғрисида таклифлар тақдим этиш;
- ходим томонидан ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органининг ёки бошқа ташкилотнинг манфаатларига зид бўлган шахсий манфаатдорлигидан воз кечиши;
- ходимнинг шахсий манфаатдорлигини бартараф этиш чораларини кўриш мумкин бўлмаган тақдирда, ходимнинг розилиги асосида уни аввалги лавозимига тенг бошқа лавозимга ўтказиш ёки меҳнат шартномасини (контрактни) умумий асосларда бекор қилиш.

ЁДДА ТУТИНГ!

Манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича чоралар ходимнинг розилиги билан кўрилиши керак. Манфаатлар тўқнашувини тартибга солишга доир чораларни кўриш чоғида бирор-бир шахсларга, гуруҳларга ёки ташкилотларга афзаллик, устунлик беришга ёхуд давлат органларининг ёки бошқа ташкилотларнинг ходимларини, шунингдек фуқароларни камситишга йўл қўйилмайди. Ходим билан ўзаро келишувга кўра, манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан қонунчиликда тақиқланмаган бошқа чораларни ҳам кўриши мумкин.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORRUPTSIYAGA QARSHI KURASHISH AGENTLIGI

ЭСЛАТМА №2

1253

info@anticorruption.uz

www.anticorruption.uz

Тошкент ш., Яккасарой тумани,
Ш.Руставели кўчаси, 8 А
(мўлжал: Гранд Мир мехмонхонаси)

МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ЧОҒИДА ХОДИМНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИ

ХОДИМ ҲУҚУҚЛАРИ

махсус бўлинмага маслаҳат сўраб мурожаат этиш; эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда кўрсатилиши керак бўлган маълумотлардан ташқари қўшимча маълумотларни электрон ёки ёзма шаклда тақдим этиш.

ХОДИМ МАЖБУРИЯТЛАРИ

ўз лавозим мажбуриятлари ёки хизмат ваколатларини виждонан бажариши ва уларнинг бажарилишига таъсир кўрсатадиган ёки таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ўз шахсий манфаатлари билан боғлиқ ҳар қандай ҳаракатлардан ўзини тийиши; лавозим мажбуриятлари ёки хизмат ваколатларини бажариш чоғида манфаатлар тўқнашувига олиб келадиган ёки олиб келиши мумкин бўлган шахсий манфаатдорликка йўл қўймаслиги; мавжуд манфаатлар тўқнашуви юзага келган тақдирда, ўз иш юритувидаги ҳужжатлар бўйича қарор қабул қилингунига қадар ўзининг бевосита раҳбарини (ташкилот раҳбари — юқори турувчи раҳбарни) ёки махсус бўлинмани хабардор қилиши.

ЁДДА ТУТИНГ!

Ҳар бир ходим мавжуд манфаатлар тўқнашувига дуч келганида қарор қабул қилишда иштирок этмасдан туриб **манфаатлар тўқнашуви вазиятини тартибга солиш бўйича чоралар кўрилиши** лозим.

➤ ўзининг бевосита бўйсунувидаги ходимларни ёки бошқа ходимларни бевосита ёки билвосита ўзининг шахсий манфаатларини кўзловчи ҳаракатларга (ҳаракатсизликка) мажбурламаслиги;

➤ ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган давлат органи ёки бошқа ташкилот назорати остидаги ташкилотдан ёки унинг таркибий бўлинмасидан ишга қабул қилиш тўғрисида таклифлар келиб тушганлиги ҳолати ҳақида бир иш куни ичида хабар бериши;

➤ бошқа ходимларга нисбатан ўзига маълум бўлган манфаатлар тўқнашуви ҳоллари тўғрисида хабар бериши;

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш мақсадида махсус бўлинманинг сўровига кўра маълумотлар тақдим этиши шарт.

Ходим қонунчиликка мувофиқ бошқа ҳуқуқларга эга бўлиши ва унинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш мақсадида ташкилотнинг ходими қуйидагиларга **ҳақли эмас**.

➤ хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш орқали шахсий наф олишга;

➤ манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги ахборотни ошкор этиш чоғида маълумотларни яширишга ёхуд била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборот тақдим этишга;

➤ бири бошқасига бўйсунувчи ёки бири бошқасининг назоратидаги ташкилотларда ўриндошлик бўйича ишлашга, бундан қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар мустасно;

➤ тижорат ташкилотларининг таъсисчиси (акциядори, иштирокчиси) бўлишга, бундан акциядорлик жамиятларининг эркин муомалада бўлган акцияларининг ўн фоизигача эгалик қилиш ҳоллари мустасно;

МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ЧОҒИДА ХОДИМГА АЛОҚАДОР ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИ

Ходимга алоқадор шахслар мазкур ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган ташкилот билан муносабатларга киришганда:

манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш учун махсус бўлинмадан бепул маслаҳат олиш;

➤ ташкилотнинг манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) ёки қарорлари устидан **шикоят қилиш ҳуқуқига эга**.

Шунингдек, қуйидаги **мажбуриятлари мавжуд**:

➤ шахсий манфаатларини кўзлаб манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги;

➤ эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияни электрон ёки ёзма шаклда тўлдириши, унга била туриб ёлғон ва нотўғри маълумотларни киритмаслиги шарт.

ЁДДА ТУТИНГ!

➤ Алоқадор шахслар томонидан тақдим

этиладиган декларациялар мурожаат билан бирга ташкилот томонидан кирим қилинади, тегишли таркибий бўлинма ходимларида манфаатлар тўқнашуви вазиятлари вужудга келиш эҳтимоли мавжуд бўлганида, таркибий бўлинма раҳбари томонидан тартибга солиш чораси кўрилади ва бу ҳақда махсус бўлинмани хабардор қилади.

➤ Ходим 2 йил ичида охириги иш жойида ўзи бевосита ёки билвосита назоратни амалга оширган ташкилот ёки унинг таркибий бўлинмалари томонидан ишга ушбу ходим меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга оширган ташкилотнинг коррупцияга қарши назорат бўлинмаси вазифасини амалга оширувчи мансабдор шахснинг хулосасига асосан қабул қилинади.

ЭСЛАТМА!

Ходим томонидан ўзи ёки бошқа шахслар орқали назорат қилган ташкилотга ишга ўтишининг сабаби махсус бўлинма томонидан ўрганиб чиқилиши

➤ бунда назоратни амалга ошириш жараёнида ходим ўз манфаатларини кўзлаб ташкилотда ноҳолис текшириш ўтказганлик ҳолатлари бўйича аниқлик киритилиши

➤ келажакда эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви вазиятларини тартибга солиш бўйича иш берувчи томонидан тегишли чоралар кўрилиши юзасидан хулоса махсус бўлинманинг мансабдор шахси томонидан берилиши лозим.

Лавозим мажбуриятларининг ёки хизмат ваколатларининг ўзига хос хусусияти ҳисобга олинган ҳолда, ходимга нисбатан қонунчиликда белгиланган бошқа чекловлар қўлланилиши мумкин.

Ходимга алоқадор шахслар томонидан эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги декларацияда била туриб **ёлғон ёки нотўғри маълумотлар** тақдим этилганлиги ҳуқуқий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин.

ЁДДА ТУТИНГ!

Давлат органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, давлат мақсадли жамғармаларининг ходимларига, давлат муассасаларининг ва давлат унитар корхоналарининг, ўз устав фондида (устав капиталлида) давлат улуши 50 фоиз миқдорда ва ундан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятларининг раҳбарлари тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши мумкин эмас.

МАНФААТЛАР ТЎҚНАШУВИ ҚОНУН БИЛАН ТАРТИБГА СОЛИНАДИ

Қонунда **"манфаатлар тўқнашуви"** ва **"шахсий манфаатдорлик"** тушунчаларига аниқ таърифлар кўрсатиб ўтилди

Коррупцияга қарши курашиш агентлиги манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш соҳасида махсус **ваколатли давлат органи** этиб белгиланди

Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги ахборотни ходимлар томонидан ошкор этиш **2 шаклда** амалга оширилади

мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги **хабарнома бериш** орқали

эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги **декларация тўлдириш** орқали

Ходим томонидан қонун талабларига риоя этилишини ўша давлат органи ёки ташкилотда тузилган **одоб-ахлоқ комиссияси** назорат қилади

Ходим манфаатлар тўқнашувига дуч келганида **1 иш куни ичида** манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги хабарномани тўлдириши ва ўзининг бевосита раҳбарига ёки махсус бўлинмага тақдим этиши шарт

Махсус бўлинма кўрилган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш учун ахборотни **3 иш куни ичида** одоб-ахлоқ комиссиясига тақдим этади

Одоб-ахлоқ комиссияси манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан кўрилатган чораларнинг етарлилиги (тўғрилиги) ҳақидаги масалаларни кўриб чиқади

Давлат органлари ёки бошқа ташкилотларда **Манфаатлар тўқнашувини ҳисобга олиш реестри** юритилади

Қонун қабул қилинган кундан 6 ой ўтгач кўчга киради

Манба: ЎРҚ-931-сон, 05.06.2024 й.